

ZOMBOR ÉS VIDÉKE.

A BÁCS-BODROGH MEGYEI EGYESÜLT ELLENZÉK HIVATALOS POLITIKAI KÖZLÖNYE.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

egész évre 8 frt, félévre 4 frt, negyedévre 2 frt. Néptanítóknak egész évre 6 frt, félévre 3 frt, negyedévre 1.50. Egyes szám 10 kr.

Felolós szerkesztő:
Dr. Molnár Gyula.

Megjelenik hetenként kétszer: vasárnap és csütörtökön.

Szerkesztőség: Csendes-utca, TOTH-féle ház.
Kiadóhivatal: Csendes-utca, OLAH-féle ház.

Bittó István körútja az apatini kerületben.

Az a fogadtatás, melyben Bittó István, ez ősz államférfi, ki 40 éve szolgálja a hazát, — az apatini kerületben fogadták, hasonlít a római imperátorok diadalutaihoz, melynek leírása egy könyvet igényel. Mi, kik a bácskai polgárság alkotmányos érzetét közelebbről ismerjük, kiknek alkalmá volt látni, mire képes a nép lelkesedése, — valóban a meglepetés érzetével küzdöttünk. Toll nem képes leírni, képzel nem képes utóérni a népöröm ama számtalan kifejezéseit, melyekkel ezen diadal uton találkozhattunk. Láttuk a népet lelkesedése tulhívulásában, ama szilaj s határokat nem ismerő örömmámorában, mely bálmulata éjti a gondolkozót s mely méltó a komoly tanulmányozásra. Mert az kétségtelen, hogy itt nem a fizetett lelkesedés erőltetett cifraszámú untatták a szemet, nem előre megrendezett látványosság akart fizetett hódolatot bemutatni, hanem benső igazi lelkesedés tört ki a nép szívéből, a minék mélyebbre ható okai vannak.

Mindenekelőtt Bittó István magas személye az, a ki a népörömet hullámszába hozta.

Az apatini kerület lakossága tudta, hogy az a férfi, a ki ezen kerület képviselői mandatumát késznek nyilatkozott elfogadni, Magyarország elsőrangú államférfia, ki a nemzet s korona bízalma a legmagasabb méltóságokkal ruházott föl, — a ki ugyanazt a helyet töltötte be, a mit most Tisza Kálmán, a kinek kezeibe már Magyarország igazságügye volt letéve, a ki már a képviselőház elnöki székében ült, — s 40 éve szolgálja becsülettel hűséggel s odaadással a hazát.

Ily kiváló nagy férfiak fölötté gyér számban vannak, ily politikai nagyságokkal nem igen találkozik a nép, s az apatini kerület búsza lehet arra, hogy leendő orsz. képviselője a halhatatlanok elsői közül való.

Az apatini kerület lakossága tudja immár, ki volt az a Bittó István, — tudja, hogy ez volt az a nemes jellem, az a fenkölt magasos lélek, mely a hatalom legfényesebb fokáról le tudott szállani, midőn azt hitte, hogy hazájának hasznára válik ezzel. S mily körülmények között vált meg Bittó a legnagyobb méltóságtól? — Elhitte Tiszának, hogy ő segíteni tud az ország siralmas pénzügyein. Pedig akkor még a viszonyok a maiakhoz képest kedvezőek voltak. Elhitte Tiszának s e hitben adta át a

kormányzás magas székét. S mit tett Tisza? — Tönkretette isten igazában az országot. A milliókból milliárdnyi adósságokat csinált. S ez az ősz államférfi, a kiben megvolt az önzetlenség ama magasossága, mely fény s uralomról való lemondásra bírta hazája érdekében, most megcsalódva látja, hogy a kinek oly készséggel adta át a kormányzás gyeplőjét, mily sok átkos munkát visz véghez. S ez az ember mond vétenek ennek a kormányzásnak. Ime, ebben rejlik ama lélekemelő lelkesedés, mely az apatini kerület választóinak szívéből ellentálatlanul tört ki, midőn e nagy férfi körébe érkezett, hogy a bizalomért bízalma jeleit tanúsítsa.

Azonban mindenk fölött kútforrása volt e tűznek, lelkesedésnek az a körülmény, hogy az apatini kerület választóival csufosan bánt el a kormánypárt, illetőleg ennek hivatalos közegéi, a főispán s szolgabírái.

E kerület választó polgárait az önkény s erőszak legszemből jógától nagy mérvben megfosztotta. Száz és százra megy azok száma, ki választói joguktól megfosztva vannak minden elképzelhető ok nélkül.

Es talán sehol az országban oly mérvű korteskedés nem üzetik, mint e kerületben. Halatlan dolgok mennek itt végbe, melyeket elmondani se kell, ha megismeretjük ezen alávaló őzelmek egyetlenét, azt a vakmerő s egyben örült vállalkozást, melylyel a tengernyi lelkes néptől körülözönlött Bittó István, e párt ordozással s szemtelen kurjongatásokkal el akarta némitani mintegy meggátolni akarva abban, hogy szóhoz jusson.

Nem találunk kifejezést e botránys viselkedés jellemzésére, hanem igenis mutatvány gyanánt állítjuk felnyét a nagyközönség elé annak rövid illusztrációja gyanánt, hogy mennyire ment s megy az önkény s erőszak e kerületben, melyben a szónokot, még ha Bittó István s Apponyi Albert gr. is — el akarják némitani, mintegy reszkette a szó erejétől, mintegy végső vonaglását jelelve haldokló féreg-voltuknak.

Ily nemtelen akciók szűltek reakció gyanánt azt, hogy ezen bűnös őzelmek következtében maga a párt bomladozik s jobberőlmű tagjai odahagyogatják.

Ily eljárásnak köszönhető a tüntetés s ovação phoenomenális volta. Bittó, ezen kiváló tagja közéletünknek, az apatini kerület választó polgárainak dicső magatartásában

elégtételt s némi jutalmat nyert, hosszu, érdemduz küzdelmeiért.

Mert a valódi nagyság egyedül s legméltóbb jutalma az a hála s szeretet lángja, melyet a romlatlan nép erkölcsi érzülete gyújt meg az elismerés oltárain.

Üdvözöljük az apatini kerület derék polgárait az alkotmányos jogok féltés gyakorlása közepett, nemes magukviseléseért!

Gondolják meg, hogy midőn Bittó István nevért írták zászlókat, akkor az ország figyelmét vonták magukra. Vigye tehát e zászlót diadalmasan előre s győzzönek, mert győzelmitük örömmámorában az egész nemzet fog osztozni.

Előre! Bittó István visszaadni a parlamentnek dicső egy gondolat, melyért lelkésüni hazafini kötelesség!

Isten áldása arra a kerületre, mely ily magasos eszméért küzd, és isten védelmeze ezt a derék polgárságot a hatalom erőszakoskodásaival szemben, midőn a hazának oly fontos szolgálatot fog tenni.

A győzelem biztos tudatában kiáltjuk:
Eljen Bittó István, az apatini kerület képviselő-jelöltje!

Fogadás.

(Válasz a szomszédnak.)

Fogadást ajánlott laptársunk „Bácska” arra nézve, hogy Zomborban kié lesz a győzelem, az ellenzéké-e, vagy a kormánypárté?

Száz kemény forintot akar letenni a kir. közjegyzőnél arra az esetre, ha veszt — jótékonyzélra.

Mindenek előt, hogy valahogyan szabadkozni, vagy tévözölni nem tartson a „B—a”, kijelentjük tünepélyesen, hogy **partjuk a fogadást!**

Le azzal a 100 frttal, s magunk részéről is letesszük. Hanem lássuk azért közelebbről ezt a dolgot, mert megérdemli, hogy méltassuk.

Jótékonyzél az, a ki tisztelt szomszédunkat nemes hevületre ragadta. A szabadulví párt kaszája duzzadoz az ország véres verejtéke árán beszédett pénzektől, — mely „rendekezesi alap” címet visel s kortes-czólokra szolgál. Jól van!

Költekezzék belőle az a párt, mert hisz megszavazta az ezer milliót is. — De hát a jótékonyzég, ez a nemes ér-

A „Zombor és Vidéke” tárczája.

A „szabadkai irodalmi kör.”*)

— Egy kis emlékeztető. —

Hogy kilenc év alatt mily rohamosan haladt előre Szabadka a civilizáció nagy útján, arról fogalmat csak az szereshet magának, a ki annaleseit közelebbről tanulmányozza. Csodálatos határos az, a mi ott végement. Nem azokat a szép házakat akarom kidicsélni, a melyek 9 év óta fölépültek, hanem azokat a nagy embereket, a kiket a rendkívüli publicisztika szültek. Diplomáták, politikusok, orsz. képviselők, publicisták, írók, sőt még népfülszélők is vannak Szabadkán.

A keblem büszkén dagadoz arra a gondolatra, hogy ez a dicső város, az én szülővárosom. — Az a politikai érettség, az a szellemi szupremácia, az a kulturális emelkedettség, mely az ország vidéki városait messze túlhaladja, mely a közélet oly érdekes változatoságát idézi elő, sannyi nagy horderejű „széná”-t teremtett meg a városi autonómia tragédiájában, az mondhatom, hogy valami oly bálmulatremelő, miszerint egészen időszerű: tanulmány tárgyává tenni.

Gondolodom fölötté, hogy mindez a maga harmonikus rendjében miért halad előre, a nélkül hogy a nagyvilági események — biletetőleg egy muszka-háboru se képe megzavarni? Ennek a társadalmi s politikai életnek vajon mi vetette meg az alapját olyan sikerrel?

Megvallom őszintén, hogy nem tudtam kifundálni. Azonban ez nem is lehet olyan könnyű dolog. Bizonyosra veszem hogy a városi s megyei monográfia-írók is török rajta a fejüket s még a közúti utóknak is marad elég megoldatlan rejtelly.

De ha ezeket a titkos rugókat felfedeznem nem is sikerül, egy hatalmas motort találom megis, és sietek vele ezenél a nagyérdemű monográfia-író uraknak szives szolgálatjára állani.

Ok bizonyosan nem tudják, hogy ezelőtt 9 évvel Szabadkán egy irodalmi kör alakult, melynek alapszabályait

itt tartom főkömben drága ereklje gyanánt, mint biletetőleg az utolsó „mohikán”-t.

Igen, egy „irodalmi kör” létezik Szabadkán, melynek alapszabályait a miniszerium jóváhagyta, s mely annak rendje s módja szerint minden formáságk között megindult a maga útjára s legnagyobb valószínűséggel igen sokat lendített ama rendezett irodalmi viszonyokon, melyek közt hála istenek Szabadka város mostanában élhet.

Hogy ez az irodalmi kör valóban él s titkon működik is, bizonyíték rá minden jóvaló statisztikai kimutatás, s maga a városi levéltár is, a hol egy példányát az alapszabályoknak legnagyobb valószínűség mellett őrizik. sőt a polgármesteri hivatal is, mely évről-évre referálni tartozik az egyleti életéről a belügyminiszeriumnak.

Mintegy azonban alapos aggodalmam van az iránt, hogy ezen „irodalmi kör” létezéséről Szabadkán kivülem senki sem tud semmit, s az ott rohamosan előrehaladó események ezen kiváló intézmény multját a feledés vastag homályába taszították. — Leszek olyan bátor s néhány ismertető szóval kiemelem onnan.

Kilencz éve sunak. Hozzáfoghatunk — ha úgy tetszik, — a jövő éven megünnepelendő jubileum megrendezéséhez.

Még akkor nem volt Szabadka olyan „világ”-város, mint most.

A politikai érettség nem öltött olyan dimenziókat, hogy egy kerületben két kormánypárti képviselőt léptetett volna föl a polgárság; a polgármester ur nem dobázott még boros üvegkkel, a honatyák még akkor nem ferbiztek.

Lýlyl csendelőt uralkodott Szabadkán.

Hesem a bekövetkezendő nagy idők előreveték árnyukat a egy genialis literátorunk megálmódta, hogy léssen idő, midőn a zurnalista, író s költői nemzedék annyira elszaporodik Szabadkán, miképpen ezen nemes társadalmi kaszt egymástól nem eldítetn meg, egymást falja föl s nagy versenyre kelve egymás ellenben, ártuczikkeiknek ázszióját fogják a minimumig lesüllyeszteti.

Ez az álom mindegyre rémes és rémesab viziókat látta-tól vele.

Iátta a szellemi harcok véres mesején az élettelen hírlap-hullákat, a mik fölött csudás irodalmi szörnyek ülék halottai torukat, hiltotta a tollak borzasztó perozegéseit, melyek alól ár-

ként hömpölyögtek tova a szatirik, „pasquille”-ok s „nyilt-ter”-ek hullámai, magukkal sodorva családí szentely s becsületet, — egyezőval egy egész 9 éves háborut szemlél, melyhez látónki szemei még 21 évet fordok.

S akkor elszomorodott szívvel azon töprekedett, hogy miképpen lehetne ezt a szörnyű veszedelmet a város feje fölül elhárítani.

Hogy lehetne ezt a bekövetkezendő szellemi „vizion”-t megregulálni?

Megánni a békés medrét, kellő helyeken levezött esatornákat készíttetni, s a szükséges zálipeket beözökelni?

E fölötti nagy virodása, amatlan djeinek nagy eredménye is lón.

Talált egy mentő eszmét.

Kisütötte, hogy „irodalmi kör”-t kell alapítani Szabadkán.

Az idea rendkívüli viszhanga lett — úgy elvben; de gyakorlatilag igen sok akadályba ütközött.

Irányadó körökben az a bálhiedelm kapott lábra, hogy egy „irodalmi kör” megalkotásához mindenekelőtt „írók”-ra volna szükség. A kéteményezőknek nem kis fáradságba került meggyőződni a kedvelőket arról, hogy terve megvalósulásához elegendő „író”-val rendelkezik, csupán azt a konzessziót kérte ki magának, hogy az „író” fogalmameghatározásában engedjen neki szabad kezét.

S igazán volt neki.

Más városokban is tulnyomó számban vannak irodalmi zseniek, a kik felismertettek s így szerény ismeretlenek homályában kövölgyönek. De a szabadkai levegő bátoroságot önt ezen individuümok szívébe s a privát ambició jogúu tért követelnek maguknak a nyilvánosság előtt, ha mindjárt az igazi talentumot vissza is szorítják. — Ettől felt a mi 9 év előtti reformatorunk s azért csinálta meg az „irodalmi kör”-t.

A megalkotás munkája számos hét napot veit igénybe. Tartattak gyűlések a nap s éj minden szakában összekötve a farszót munkát az oszonna, az ebéd s a vacsora élvetével.

S ha a hálátlan emberi kebel nemersől, nagyról könnyen meg is feledkezik, egyneműly vacsoráról aligha fog megfelelkezni, melynek csendő pohárköszöntőt olyan szépen megjövendölték a „kör” diátlalait.

A munka nehöznek, kivihetőtlennek látszott, de a vacsorák izeteseek voltak, s a titáni mit — a 28. §-ból álló alap-

*) A „Szabadkai Hírlap” f. évi május 16-iki számából veszkant át, melyet lapunk belmunkatára Pirpöcsy ur irt. A szerk.

zés, mely szeplőtelen tisztaságban élt eddig az emberi ke-
belben, melyet a részvét anyagai ébresztenek föl gyász- és
cspás anyhitésnél, vajjon hat már ez is kortes- eszközöz
vált a kormányárt kezében?

Hát a jótékonyág gyakorlására más utat s módot nem
talál a tisztelt szomszéd a főispáni hatalom képviselőjében
mint a korteskedés e nemét?

No ez, valjában be önmagának, nem férfias dolog s
méltságos erkőnyön levő párt helyi orgánusához.

Eltökintve attól, hogy mi hitvány henczegének bar-
rátai nem vagyunk, eltökintve attól, hogy az ellenzék dia-
dalába mi ezen sokat zaklatott, tőnkretet hazza jobb jövője
hitét, reményét helyezük, nem pedig egy kerület kortes-
diadalát, — szégyeneljék a versenyzésre való ily kicsinyes
kihívást még azért is, mert mily nyomorult egy őszeg az,
melyre a dicő kormányárt győzelem várát előre lépíti,
mily jellemzetes fölélnökség az, mellyel pőzdöbölő párbajra
buzdítni akar, mert 100 frt csak rongyos pár fillér szem-
ben azzal, hogy itt egy kormányárt fölött tör pálczát a nép
a választási urnánál.

S nem érzi-e a tisztelt szomszéd mennyire kompro-
mitálja ily fogadással saját pártját? Nem véli-e, hogy szé-
gyenpir futja el arczát megdolgozott hiteinek, midőn a vá-
lasztási urna elé lépve eszükbe jart, hogy szavazatuk egy 100
frtos fogadás sikerét, nem pedig a párt győzelmét fogja biz-
tosítani? S nem gondolja-e tisztelt szomszéd, hogy a párt
gondolkodó tagjai ama frivol eszmétől praecooccupavus hogy
itt egy silány fogadás is szerepet játszik a nyilvánosság előtt,
melyet megnyerai tőlük tettek függővé, az ő feladatokat képezi.

Mily hétköznapi s megvetendő egy kortes-szózat le-
szen az, midőn laptársunk a főispáni organum azt kiáltandja
embereire: „Vigyázzatok! Szavazzatok, mert oda lesz a 100
frtom!”

„Iparkodjatok győzni, mert különben szégyenszemre
fizetnem kell!”

„Ne hagyjátok emberek a páczban, mert 100 frtom
sir a bukás után.”

No már ezt az önkényt megcsinált rüt helyzetet nem
irigyeljük a kormányárti organumtól.

Mi a fogadást elfogadjuk, mert az el nem fogadást
talán kortes-eszközül használta volna föl a szomszéd; de
azért kijelentjük, hogy jätékok a politikából őrni nem akar-
unk, neveléses bukfencczeket hányni, Paprika-jaucsikódni
nem akarunk.

Mi győzni akarunk, s nem 100 frtot nyerni, győzni
akarunk, mert meggyőződésünk tisztasága jogot ad a győze-
lem reményéhez. Győzni akarunk, mert győzelünkben egy
szébb jövő reménygarait látjuk hazánk elborult egén
derengeni.

Győzelmünk nem a 100 frtos fogadás iránti játé-
szenvedély lesz, hanem egy férfias munka, rendületlen
elvhűség, kitartás s odaadás ama zászló iránt, melyet 3 év
előtt is dicsteljesen lobogtattunk, melyet győzelemre vinni
szent köteleességünk!

De mivel nincs tisztelt szomszéd Önöknek már alkalm-
atos eszközök a korteskedésre, mivel már az erőszakot,
csábítást, fenyegetést, itatás és etetés keveselik arra, hogy
győzni reméljenek, most még a jótékonyág eszméjére is
ráfércezik jelöltük nevét, s így minket erkőcsi kénszerrel
vonzolnak be ilyen gyerakés és neveléses fogadású bör-
zére nehogy egy perczig is kétekelni merjenek a mi jöt

konyásági hajlamainkban s azt higgyék, hogy a spekuláció
lázás türelmetlenségével fogunk a győzelem esélyein csüggni,
ime itt a mi ünneplés kijelentésünk, hogy a kihívást el-
fogadjuk, letesszük a kívánt 100 frtot, azonban ezt a pénzt,
melyet a jótékonyág nyumba övez körül, még mielőtt kö-
telességszerűleg fizetők le, már eleve odaadjuk a jótékony-
ság nemtőjének, s kijelentjük, hogy minden körülmények
között letesszük olttárra, hozzátesszük azhoz a 100 frt-hoz,
melyet a szomszéd bizonyára el fog veszeni, s így jóvá
teszük azt a hibát, melyet a kormányárti lap követett el
azzal, hogy immáron nem 100, hanem 200 frt várja a jóté-
konyág megfelelő nemében való rendelkezésünket.

Ezzel a fogadás történetét pedig befejeztünk tartjuk!

Képviselő választási mozgalmak.

Bittó István nyílt levelet az apafini választó kerület pol-
gáira hoz. Bittó István az apafini kerület választóihoz nyílt leve-
let intézett, melyből a következők idézzük:

Habár tisztelőtlennek és hálálnak érzelmeivel sokkal járultak
ahhoz, hogy elfogadva a jelöltséget, nra elszájnag magamat a
választással egybeoktolt izgalma és az aktív politikai élet na-
ponkint fáradsáimra és kellemetlenségeire, — önként bevallom
mégis, hogy elhatározásomnak valódi főoka hazánkban azon ko-
mol, mondhatnám válságos helyzetében rejlik, mely ma oly me-
dőbötlen mértékben áll előttünk és mely szerintem a hazához
hi hi ának elengedhetetlen köteleességű teszi tehetségünkhöz
képest részt venni a mentés munkájában.

Voltak, tisztelt polgártársaim, e sokat hányott szegény
ország történetében több oly szomorú korszakok már, midőn né-
véze idegen és ellenséges indulatu kormányok kísérletét és tá-
madásait alatt nemcsak alkotmány, hanem nemzeti léte is veszély-
ben forgott — de e veszélyek hullánervei megőrték mindannyi-
nyiszor azon erős sziklén, melyet a hatalom erőszakoskodásainak
és csábításainak egyiránt ellenállni képes közpóztály hazafias
szilárd magatartásában bírt a nemzet és e derék osztály, a ha-
bár elvonultatja, csakhamar befőnté az útját rések — és ha-
bár csak egy kézzel dolgozhatott, mert másikkában a védekező
fegyvert kellett tartania — újult erővel folytatta ismét az állam
felépítésének félbeszakadt munkáját.

Amde az, mit ma látunk maugnk előtt, az már nem csak
milyen elszomorító, hanem majdnem kétségbejöt, mert ha az
önállóság csaknem minden attributumával ellátott, és így saját
sorsának urává tett nemzetet nem bír már érvényesíteni a köz-
értelet, és úgy a nemzet zőme, mint a konzervatív hitvallással bíró
magasabb osztály néma megadással vagy közönyvvel tudja nézni,
hogy az ország saját nemzeti kormányának mulasztást és bűnei
álya miként vitetik az anyagi és erkőcsi romlás felé, — akkor
kétségtelen, hogy itt már rothad valami, és még az is lehető-
ségé sincs teljesen kizárva, hogy formailag kifogástalan alkotmá-
nyos uton a nemzet látszólagos beleegyezésével fog ránk bekö-
vetkezni a szégyenletes bukás.

Egy rövid szemle az államélet legfontosabb ágazataiban
mutatókó eredmények felett bñnt elég annak igazolására,
hogy nem túlok, midőn így ítélek.

Mellőzve a közüjti tért, hol az 1867-ben kivívott alapok-
kat, míg kormányon nem volt, mindig elégteleneknek mondotta
a kormány élőke, azóta pedig ismételve gyengítette, mellőzve
mondom ezt, lassuk, mi történt azgyvri érdekeim terén.

Államháztartásunk megavartt egyensúlyának helyreállítá-
sára és pénzügyi rendezésére vállalkozott ezélt 12 évvel a
kormány és a mi rohamosan eszközölt beruházások folytán költ-
ségvetésünkben akkor mutatkozott hiány megszüntetése ezélt
bñnt nemcsak a sikeres müködtetés minden kívánható eszkőivel
ellátott őt, hanem számos és súlyos áldozatokkal is támogattuk
feladatában. Azóta tetszése szerint szabadon tehetett úgy a tör-
vényhozás mint a kormányzat körében mindent, mit jónak látott,
szabadon használhatott fel minden segélyforrást és valóban rakott
is új és felemelt adókat körülbelül 45 millió évi teherbőrléssel
vállainkra és ha most a hatalomnak oly hosszú időn át ily mér-
telkes való bírása és a nemzet részéről hozott ennyi súlyos ál-
dozat után müködtetésének végeredményeit veszünk szemügyre,
számadássalag konstatalva azt találjuk, hogy államháztartásunk
összegsége kérésre nagyobb mint volt, midőn a jelenlegi kormány
a kormányzatot átalvatta és hogy államháztartásunk krónikus
deficitje is megvaladta már azt, mely akkor volt.

A közzgazdasági téren is nagy feladatok vártak a kor-
mányra. Feladatok voltak a monarchia másik felével 1867-ben
kötött gazdasági kiegyezésnek azon ránk néző igazságtalanul
hátrányos intézkedését megszüntetni, melyeknél fogva, némely
cikktől, saját fogyasztásunk után az adók egy része még mindig
az osztrák pénzárba folyik, a mezőgazdaságunk emelése
oly nélkülözhetetlen szükségessé ipartermelésünk kellő mérvben
való ápolása pedig mérő lehetetlenség.

Amde a kormány, melynek azóta kétszer volt már mód-
jában e kiegyezés észlelő módosításával orvosolhatni említett
sérlelmeket, nemcsak hogy nem bírt javítani néhez közzgazdasági
helyzetünkön, hanem ellenkezőleg még súlyosabbá tette azt,
mert orosz törvényével még az eddig virázgó szesziparunkat is
súlyos válságba sodorta, a gyógyításokat a közvetett adók teljes
kiszáradásával rejlő egyedül biztosítékát is könnyelműen ki-
adta kezei közül, az általunk fogyasztott gyárpári cikkek váma-
jának ismételt fokozása által pedig még újabb súlyos terheket
rakott vállainkra.

És mit mondjak közzgazdasági állapotainkról, melyekre
nézve a kormány élőkének előbb vallott elvei szintén nagy re-
ményekre jogosították a nemzetet. Itt is azt kell tapasztalnunk,
hogy a kormány elhagyva multunknak szabadelvi hagyományait,
de megtávozva saját elveit is, nem a már lerakott alapokon és
nem azon irányban folytatja a további lépéseit, mely az egyéni
és közszabadságunk törvénybe foglalt biztosításával a jog-
állam magatartása emelne az országot, hanem éppen ellenkezőleg
mindünkben meghonosítja az önkényt és a közzgazdaság egész ap-
parátusát az állam magasabb céljainak tetemes tomponnisszóló-
jával és kárval saját határ-érdekeinek szolgálatára használja fel.

És ha már most közelebbiek és rövid, de lát valótlanok
kiegészítésével közzközölök az azon süllyedések emelkedem meg,
mely a kormány ismeretes elvtanadásából indulván ki, sikere ál-
tal csakhamar másokat is utánasára buzdított és ma már egy
egész nemzetik fellegását annyira megmértelyezte, hogy nemcsak
természetes, hanem igen okos és derék dolgokat tekintetünk
nem indult magasabb erkőcsi szempontok után, hanem bñnt csak
a siker és haszon praktikuss szempontból mérlegelt: akkor azt
hiszem, t. polgártársaim, hogy eleget mondottam arra, hogy ve-
lem együtt önök is a legnagyobb mértékben aggasztanak ítélek
helyzetünket.

Hátra van, t. polgártársaim, hogy a mondottakból levon-
jam a következőket.

Nézetem szerint ott, hol kérelmetlen szárok és elvtán-
hatlan tények ilyennek bizonyítják a helyzetet és még maguk
azok is, kik érte felelősek, csak mentegéni igyekeznek azt, val-
óban, vagy nem látnak, vagy közönyösök, vagy öndek által
vezettettek azok, kik még most is követni és támogatni bírják
a kormányt, mely igéreteit be nem váltva, előidézte a jelen szor-
muru helyzetet.

De nekem, Istennek hála, korom daczára is vannak még
jó szemek, melyek nem kápráznak, hanem a maguk valóságá-
ban látják a dolgokat, van szívem, mely hazám bajain megindulni
és tettekre buzdítani képes, öndeked által pedig nem vezettelem,
mert hiszen akkor ott kellének lennem azon táborban, hol a
földi javak és előnyök o s t o g t a t t a k és a hatalmasak ke-
gyeinek sugárban több-kevesebb mindenki meledgethik.

És mert így látok és érzek, igen természetes, hogy én a
mai kormányváltásban csakis ellenzéki állást foglaljak el és
megválasztásom esetében minden tehetségemet az általa kö-
vetett kártyok politika megakadályozására fognam fordítani.

Engedje a gondviselés, hogy a nemzet zőme oklva a
lefolyt idők szomorú tanulságain, még idejekorán öntudatra éb-
redjen és szerettel hazánkban a végromlásról való megmentésre
egész odaadással vállalkozzék. Hazafűi üdvözlettel önök hive
Bittó István.

Bittó István apafini körúrtjáról az alábbi terjedelmes sür-
gönyt hozták a fővárosi napilapok:

Bittó István, Apponyi Albert, gr. Hevessy Bertalan és
Kinszky Jenő gr. május hó 29-én Zombora érkeztek s 30 an-
délben Apafinba mentek. Bittó István kíséretében volt gr. Appo-
nyi Albert, Hevessy Bertalan, gr. Kinszky Jenő, Szemző István,
Szemző Gyula, Szakáll Adorján és Dr. Molnár Gyula. Az apafini
keresztútnál a választókörlett összes küldöttségi községként so-
rakozva várakoztak lovas bandériumokkal. Itt egy polgár üdvö-
zölte Bittót, Apponyit és kíséretét, aztán a nemzet lassú léptekkel
az apafini határba ért. Belátatlan néptömegek, száz főnyi bande-
rium, több mint háromszáz kocsis vár ottan, s a fogatok megpil-
lantásokra eget rengető éljenzést tört fel. Reichl Frigyes apafini
tekintélyes polgár német szoklatban üdvözölté Bittót és kísére-
tét. Bittó meghatoltan köszönté meg a szívélyes fogadtatást. Be-
széde alatt a választók körülözüntöttek a fogatokat s néhány perec
alatt megkiszorították a Bittó és Apponyi fogatát, ugy hogy a ko-
szorúktól alig látszott maga a két fogat.

Imen a menet egy győztes diadalmenethez hasonlított,
meglepetés meglepetés ért: majd fényes diadalnev tüntek fel
főtündöklő felirásokkal, tüzdel zászlókkal, majd mozarak durro-
gása hangzott fel, maj újabb diadalparok fénytel a vendégek elé.
Otven főnyi szürke egyenruhás, fehér kőszagolós négráda ké-
pezett sorfalat, fegyverrel tisztelve tiszelőzöknek rázendítette
a himnusz. Mayer Juliska és Annuska, az Alföldi nővérek, Bártl
Etelka, Schőfer Janka, Reichl Frigyesné és Náudorné s több
ürbölgy díszes eszokrot, k o s z o r ú k a t adtak át, mi-
közben virázgárpallor áraszták el a fogatokat. A menet az óriási
tömegében csak lassan juthatott előre, a katolikus templom és
felső népiskola között nagy tören megállapodván, hol nemzeti szin-
nel bevont díszes zászók volt föllátva.

A polgárlények virázgókorszakot és eszokrot nyujtottak
át Bittóknak és Apponyinak. Elsőnek szözlött S z e m z ő G y u l a
a beszámoló eddigi müködtetéséről, megköszönve a bizalmat és ra-
gaszkodást kiemelve, hogy magánbgyei miatt ő nem vállalhat
több mandátumot, a kerület szeresésen választott, midőn Bit-
tót kérte fel a jelöltsé elfogadására. Mikor a szöszekről lélepet
az ellenpárt által fölberelt pőrshanezok ortozimi kezdek s nem
akarták a jelöltsé szőhöz juttatni. A szájv és ordítás néhany
perczig tartott, akkor aztán a polgárorosok a gyerkőzöket szét
ugrasztván, A p p o n y i lélepet az emelvényre s érezes hangja
átjárta a tengeryői tömeget. Az apafinaiak rajongó szeretettel vi-
seltelvény Apponyi iránt, beszédtét, melyben az ellenpárt oktal-
nál sörtő magatartását, a tetszés számtalan jeleivel kísérték és
szakadtalan éljenzésekkel nem egyszer megszakították.

Majd átmelegdévén a szőnkelt hatásától, kalapjaikat do-
bálták magasra. Végül Bittó néhany szóval megköszönöte a bizalmat
és kitüntetést, gyengékedése miatt ezuttal nem adhatván
programmat. Az apafinaiak lelkes ragaszkodása az ellenzéki zász-
lővel ritka szét tüntetésekben nyert kifejezést, kiváló helyet ké-
velve Magyarország választókörletté közütt. Meggyőződése mel-
let tőrhetetlen kitartásában, a kormányárt által szándékolt
demonstráció csak megerősítette az ellenzékét.

Számos tekintélyes polgár, ki eddig a kormányártáta
tartott, most az ellenzékhez csatlakozott.

A menet imen az apafini bandérium köcsik véghetetlen
sora kíséretében Kupaszina felé indult, hol az előbbi tüntetések
és orvaziók ismétlődtek. Beszédet tartottak Szemző Gyula,
Apponyi Albert és Bittó. A bandériumok kíséretében a menet
Monostorszerget tartott, hol az ünneplés fogadtatás méltan soroz-
tot az adagigához. Beszélt Szemző Gyula, Apponyi Albert
gróf, Bittó és Vlaszkits Péter szerbül. Este felé a diadalmenet
a bezdáni határba érkezett, hol a fellátott diadalok alatt már
délutáni két óra óta várakozott a nép. Az apafini fogadtatás
itt hatványozott mértékben ismétlődött: Szahetelen lovasbandérium
és szász kocsinál több várakozott itt s a nép lelkesedése leirha-
tatlan volt.

A közzgáza udvarán Szemző Gyula után Bittó hosszan
szözlött politikai muljáról. Az érdeműs államférfiny szőnkeltá
melyen meghatolta a közönséget. Apponyi beszéde itt is nagyon
felvillanyozta a közönséget. Rövid pihenő után a bezdániak a
zombori határig kísérték jelöltüköt s ott szívélyes bucsut vettek
től. Az alkotmányos korszak beáldta óta ilyen diadalmenet
nem ált még képviselőjelölt, mint Bittó. Nem lehet azt szőval emun-
dani, hogy mi történt itt egy nap alatt. Megválasztása kétségte-
len s többsége óriási lesz.

Szabadkára Ivánka Imre kormányárti képviselő szom-
baton delután érkezett. A pályaháznál Antunovics Mátyás üdvö-
zölte. Vasárnap deléltőt tartotta meg Ivánka beszámoló és pro-
grambeszédet a városi vendéglő nagy díszteremben. Kijelenté,
hogy Tisza Kálmánt világrészünk az egyik legkiválóbb államférfi-
át követi, mert benne erő, képességet és talenatumot lát, hogy
a magyar államot a legvalóságosabb pillanatokban is szeresésen
kormányozhassa. Birálta az ellenzék vezérférfinak, különösen
Apponyinak és Ugramnak szereplését. Utána Horváth Mór, az i-
teni második kerület képviselője mondott rövid beszédet magy-
nyelven és bñnyvezérel, melyen a választóknak bizalmát megkö-
szönte. A beszámoló beszédet elhangzása után Antunovics Má-
tyás pártelnök ajánlotta fel a választók nevében a jelöltséget
Ivánkának és Horváthnak. Mammuszik Agoston ügyvéd e felaján-
lást bñnyvezérel ismételvén, a jelenlévők mindkét jelöltet kiké-
lőlték. Delben Ivánka tiszteletere újhőnt bñnt, a melyen
Kállay Albert főispán is megjelent. Ivánkának ellenjelöltje sem
lesz. Horváth Mór ellen hasonlóan kormányárti programmal dr.
Mukics Károly ügyvéd és földbírtokos lép fel. Mindkettőjüknek
magy pártja lévén, a választás eredménye kétes.

Ujvidéken — mint a „Zasztava” írja majus 26-án 300 szerb
ellenzéki választó által látogatott gyűlés mondta ki és határozta el
hogy ezuttal az újvidéki magyar és német ellenzék által kandi-
dált Moesary Lajosnak jelöltséget pártolja. Ugyanekas a „Zas-
tava” szerint a kormány a mostani választások alatt aligha fogja
pártolni az eddigi kormányárti szerb képviselőket, mert már
nincs rájuk szükség. Sabovljevic Ellen, Nikolic Fedor b. a
v. a volt boszniai adatlus lép föl Nagy Kikundán. Dimitrijevic Mik-
los elhagyja a kulpi ai kerületet és a titelben lép föl. Mihaj
Ilovszka és az „öreg” Sztajczekovicsra is aligha van több sző-
zék Tiszának, mert eddigi választókörletteikben gombamódra
tereknek a jelöltek.

szabály-tervezet létrejött. Kellőkép meg lett vitatva a „kör” czi-
me, székhelye, célja, a czélok eszkőzei, s a tagok minőségése.

Ez utóbbiak három kategóriába osztatták: 1) Müködtők,
2) Pártolók és 3) Disztagok-ra. A müködtők ismét bel- és küllá-
gok lehetnek.

A 18. megállapította, hogy a „kör”-nek tisztelet el-
nöke is legyen, s gondolom ennek köszönhető, hogy a „kör”, ma
sem fejtelen, mert ezen tiszteleti elnök neve az alapszabályokba
iktattott. Itt van az a 18. sz. utolsó bekezedésében, mely szór-
szőra így hangzik:

A kör ez idei tiszteleti elnöke Jámbar Pál. (Hiador.)
A 28. sz. meghatározza azt a szomorú körülményt, mely-
nél fogva a „kör” kimulik az élők sorából, — reá bizván a
poupe de funebre szerepet a kir. kormány.

Mondhatom, hogy a kir. kormány véghetetlen kegye
Szabadka város irányában még abban is nyilvánul, hogy ezen
jogával maig sem élt.

A Szabadkai irodalmi kör” tehát még lévén alapítva
— annak rendje s módja szerint virázgásnak indult.

Úgy a minthogy nemes a szőz eszme jó talajra fel szőlő-
városomban s megermi gyümölcsseit.

Most — miután 9 év mult le rólunk — büszkén tekint
hetünk végig ezen társadalmi alkotásunk mulján.

Ki meri állítani, hogy a mi „irodalmi kör”-ünk nem fe-
lelt meg kitűzött céljainak?

Mennyi jeles államférfny, politikus, publicista, zsurnaliszta,
író s poeta nem nevelkedett jótékony szárnyai alatt?

S a mit 9 év alatt rémes álmaiban vízióként látott ki-
tűnő reformátorunk, a kinek nevére közülünk so’ an emlékezni
fogunk, — nem lett-e elhárítva a város feje föll az „irodalmi
kör” jótékony s áldásos müködtése folytán?

Lehet-e rendezettebb „irodalmi viszonyok”-at képzelní,
mint a milyennek Szabadkán uralkodnak?

Van-e 9 avagy 30 éves irodalmi háború? Véres-e a szel-
lemi harczeret elhullott tetemekből s megermentettek-e a halotti
tört ülő irodalmi szőnyörek?

Pörözögnék-e rémesen a tollak, melyek aól árknét vërte
reformatorunk hőmpolygóni a szatírak, pasquille-ok s „nyilte-
rők hullámaik, magukkal sodorva családí szentélyt s polgári be-
csületet?

Nem! Az „irodalmi kör” megregulázta azt a eszemí
„ösönviz”-et, s megásta tisztességes medrét, megépíté levezető
csatornáit, a beözökelte szilpínt.

Míndez a „Szabadkai irodalmi kör” nek köszönhető.

Bizalommal s reményvel nézek a jövő év élé, mely
„körünk” életében a 10-ik lesz, melynek jubileumára hívjanak
meg aztán engem is, mert nem vagyok szerénytelen, ha azt his-
szem, hogy nélkülük önök tisztelt újságíró s poeta urak, vala-
mint a n. é. közönség se tudta volna meg soha, hogy Szabad-
kán irodalmi kör” létezik.

A legjobb 36-1
eigaretta-papír
a valódi
LE HOUBLON
francia gyártmány.
Cavley és Henry-től Párisban.
Uj-ázasoktól minceki óvatik.

Ezen papírt dr. Pohl J. J., dr. Ludwig H. dr. Lippman R. urak vezényelt tanárai a bécsi egyetemen, legméltóbban ajánlják, és pedig kitünő minőségű és abszolút tisztaságúval fogva, és mivel semmiféle oly anyaggal nincs vegyítve, mely az egészségre kártehetően hatna.

17, rue Bréa, Páris

Előnyös mellékereset!
100 egész 300 forintot kereshet havonta nálunk mindenki, a törvény által megengedett sorsjegyek rozletteljes melletti eladásával **tőke és kockázattal (risico) nélkül.**
Ajánlatok intézendők:
A Fővárosi vállózzlet-társaság Adler és társához Budapestben.

A tisztelt szülők figyelmébe.

A tanév befejeztével számos tanuló a nélkülözhető tankönyveket egymás közt eladogatja és legtöbb esetben a szülők tudta és beleegyezése nélkül — (mely okból sohasem vettem a diákoktól használt tankönyveket, bár többször szólítottam fel egyesektől). Ily módon alkalma nyílt az ifúságnak fölös pénzkidásra; hogy pedig ezen az ifjak érkölesére nézve, hátrányos eljárásnak eleje vetessék, bátor vagyok a n. é. közönség tudtára adni, hogy a

Karancsalja. Baglyasalja.
ÉSZAKMAGYARORSZÁGI
EGYESITETT
kőszénbánya és iparvállalat
részvény-társulat.
Ajánljuk
kitünő minőségű hazai kőszénterményeinket gyári, gazdasági és házi ezélokra a legjutányosabb árak mellett.
Rendelményeket kerünk központi irodánkba Budapest, Erzsébetter 3. szám alá írtetni.
10-1 Az igazgatósa.

nélkülözhető tankönyveket megfelelő áron átveszem, azokat saját könyvkötészetemben megújítom s a legolcsóbb árakon ismét eladom.
Ez által a szegényebb tanulók könnyebben juthatnak tankönyvekhez s a t. szülők híven értesülnek gyermekeik eselekedeteiről.
Azon reményben, hogy a n. é. közönség felhívását becses figyelmébe veendő
maradtam legmélyebb tisztelettel
Schön Adolf
könyvkereskedő.

*) E rovat alatt közölttekért nem vállal felelőset a szerk.

Felelős szerkesztő és kiadó-laptulajdonos:
Dr. MOLNÁR GYULA.

M. kir. államasvutak.

Menet-rend.

Érvényes 1887. évi június hó 1. étől.

Budapest, Zimony, Belgrád.

Állomások	502. kel. expr.	506. szem. v. gyors.	504. v. omn.	512. v. omn.
Budapest indulás	5.38	8.00	2.28	9.15*
Szabadka érkezés	8.54	1.03	6.06*	5.00*
" indulás	8.59	1.46	6.18*	5.08.
Csantavér	—	2.29	—	6.15 v. szem. v.
Topolya	—	3.05	6.52*	6.42
Hegyes Feketehegy	—	3.42	7.11*	7.31
Verbász Kúla	—	4.11	7.25*	7.54
Okér	—	4.39	7.41*	8.16
Kiszács	—	5.06	—	8.34
Ujvidék (vendéglő)	10.51	5.55	8.18*	9.06
Zimony érkezés	12.19	9.04*	9.53*	11.18
Belgrád érkezés	12.32	9.31*	10.10*	11.35

A Budapestről Belgrád felé közlekedő vonatknál az 512. számú vegyes vonat Szabadkától mint személyvonat közlekedik.

Belgrád, Zimony, Budapest.

Állomások	501. expressz.	503. gyors v.	513. vegy. v.	507. szem. v.
Belgrád indulás	2.34*	5.35*	5.55*	5.16
Zimony indulás	2.45*	6.03*	6.30	5.48
Ujvidék	4.23*	7.44	9.54	8.12*
Kiszács	—	—	10.30	8.35*
Okér	—	8.15	10.57	8.54*
Verbász Kúla	—	8.31	11.30	9.18*
Hegyes Feketehegy	—	8.45	11.55	9.37*
Topolya	—	9.04	12.36	10.05*
Csantavér	—	9.21	1.04	10.26*
Szabadka érkezés	6.08	9.41	1.45	10.52*
indulás	6.10	9.53	2.25	11.22*
Budapest érkezés	9.40	1.42	7.30*	6.50

A Zimonyból Budapest felé közlekedő 513. sz. vonat Szabadkától mint vegyes, onnét Budapestig mint személyvonat közlekedik, valamint az 507. sz. személyvonat Szabadkától mint vegyes vonat közlekedik Budapest felé.

Szabadka-Baja

Állomások	2502. vegy. v.	2512. szem. v.
Szabadka indulás	5.45*	2.45
Csikéria	6.32	3.20
Bács Almás	7.18	3.52
Bikity Baród	8.02	4.26
Baja érkezés	8.52	5.02

Baja-Szabadka.

Állomások	2501. szem. v.	2511. vegy. v.
Baja indulás	10.26	6.50*
Bikity Baród	11.05	7.51*
Bács Almás	11.45	8.47*
Csikéria	12.10	9.21*
Szabadka érkezés	12.40	10.00*

Megjegyzés: Az esti 6 órától reggeli 5 óra 50 percig terjedő éjjeli idő csillag van jelölve.

Huzás már a jövő hónapban.

Kincsem 1 ft
Sorsjegy á 1 ft | 11 sorsjegy csak 10 ft

Főnyeremény köszpénzben

50.000 frt

10.000 frt, 5000 frt 20% levon. | 4875 pénzayeremény.

Kincsem-Sorsjegyek kaphatók: A magyar levaregyület sorsjegy-irodájában Budapestben, vaczi-utca 6. sz. továbbá e lap kiadóhivatalában.

Kitünő szolgálatot tesz az emésztési zavaroknál.

Legjobb asztali- és üdítőital.
száraz legkedveltebb savanyúvíz

ÁRNYALT FÉNYES FORRÁS

Legjobb asztali- és üdítőital. száraz legkedveltebb savanyúvíz.

Az 1886-ik évi elszáll. 2.000,000 palack.

Legjobb asztali- és üdítőital. száraz legkedveltebb savanyúvíz.

ÉDESKUTY L.

Országos fővárlatár

m. kir. és soros kir. udvari évárnyvíz-szállítóknál BUDAPESTEN, Erzsébetter 7. sz.

Zomborban kapható: Farkas György, Hédinger, Hédinger, Hédinger és Seitzlák, A. W. Wendorfer, Apolló; Thers és Kraml, Abraham H. Hédinger; Eduard Rannoch, Rész-Almás; Schöck Gyula, Kőszberg Adolf, Müller, Kőszberg János.

Friss lőllésben az ország minden gyógyszerlárában, fűszerkereskedésében és vendéglőiben kapható.

Konstantinopolban, Alexandriában, legkedveltebb Fiumében is égy nyomat használatban alkalomsan s kolera megelőzésére ellen praeservatív gyógyszernek bizonyult.

Asztalán vendéstartal szolgálat.

Legjobb asztali- és üdítőital. száraz legkedveltebb savanyúvíz.

Der Empfang, den das apatiner Wahlbezirk, Stefan v. Bito dem großen Staatsmann, der dem Vaterlande seit 40 Jahren dient, — bereitet, gleich den Triumpfhagen der römischen Imperatoren, deren Beschreibung ein Buch in Anspruch nimmt. — Auch wird die constitutionelle Gefühl der baoskara Bürgerchaft näher kennen, die schon Gelegenheiten hatten zu beobachten, was die Begeisterung des Volkes vermag — künftighin erfüllt mit dem Gesühle der Ueberzeugung. — Die Feder launs nicht beschreiben, die Hingabe nicht erreichen, welche Formen der Aufbruch der Volkfreunde auf dieser Triumpfhage anmahen. — Wir sahen das Volk in einem Paroxysmus der Begeisterung, in einem unbindigen Freudensrausch, der den Dauten in Stunen verriet, und eines ersten Studiums werth ist. — Denn daß ich einmahl zweifellos, daß hier das Auge nicht von dem gemungenen Stilleter einer begabten Begeisterung gelangweilt wurde, das keine feiner bestellte Schnupfung ihre bezagte Geführt präsentirte, sondern das aus dem Herzen des Volkes eine wahre innige Begeisterung ausdruht, — dessen Urachen tiefer liegen.

Vor allem ist es die hohe Person Stefan v. Bito's selbst, die die Volksehrlichkeit erregt.

Die Bevölkerung des apatiner Wahlbezirkes wußte es, daß der Mann, der das Wundat des apatiner Bezirkes annehmen sich bereit erklärte, einer der ersten Staatsmänner Ungarns ist, den das Vertrauen der Nation und der Krone, mit den höchsten Würden beehrte — der dieselbe Stelle beehrte, die jetzt Koluman Tisza einnimmt, dessen Handeln die Justiz Ungarn anvertraut war, der einst Präsident des Abgeordnetenhauses war — und der dem Vaterlande schon seit 40 Jahren in Ehren treulich diente.

Solche hervorragende Männer haben wir wenige; solchen politischen Großen begehet das Volk selten; und der apatiner Wahlbezirk darf stolz sein, daß sein zu wählender Abgeordnete zu den ersten der Unsterblichen gehört.

Das apatiner Bezirk weiß es nummehr, wer Stefan v. Bito war, — weiß es, daß er jener edle Charakter war, jener hehre Geist ist, der der glänzenden Spitze der Macht entgegen konnte, als er glaubte, hier in seinem Vaterlande nützen zu können.

Und unter welchen Verhältnissen schied Bito von der höchsten Staatswürde? Er glaubte Tisza, daß dieser der traurigen Finanzlage des Landes aufhelfen wird. Und damals waren die Verhältnisse des Landes den heutigen angemeßener wahrlich günstiger zu nennen. Er glaubte Tisza, und in diesem Glauben übergab er Tisza den hohen Posten der Regierung.

Und was hat Tisza gethan? Das Land zu Grunde gerichtet. Aus den Millionen hat er Millionen Schulden gemacht. Und dieser graue Staatsmann, der die hehre Höhe der Selbstverleugnung hatte, im Dienste des Vaterlandes dem Glanze und der Macht zu entgegen, nicht jetzt bekehrt und betrogen, daß der, der die Zügel der Macht mit solcher Bereitwilligkeit übergab, — so heilloser Verfallst, — und dieser Mann ist eben der Vater dieser Regierung hin. — Und dieß ist die Ursache jener erhebenden Begeisterung, der aus dem Herzen der Wähler unüberwindlich ausdruht, als dieser große Mann in ihre Mitte trat, um den Ausdruck des Vertrauens entgegenzunehmen.

Außerdem ist die Ursache der Begeisterung auch in dem Umstande zu finden, daß die Regierungspartei resp. dessen Organe der Uebergehung und seine Statthalter, den apatiner Wahlbezirk eben behandelte.

Zahlreiche Bürger dieses Wahlbezirkes wurden gewaltthätig des heiligsten Rechtes — des Wahlrechtes — beraubt. Hunderte betrug die Zahl, denen das Wahlrecht ohne jeden denkbaren Grund entzogen wurde. Und vielfach wird in diesem Lande nirgends in dem verwerflichen Maße verübt, als in diesem Bezirke. Un glaubliche Dinge wurden da verübt, die wir gar nicht zu erwähnen brauchen, wenn wir nur auf eine einzige jener gemeinen Handlungen hinweisen, auf jenes unerschämte und verräthliche Unternehmen, das sich zum Ziel setzte, den von tausenden seiner begeisterten Anhänger umgebenen Stefan v. Bito durch eine handvoll Leute mit ihrem gemeinem Gesühle in's Sprechen zu verführen. Wir finden keinen entsprechenden Ausdruck zur Brandmarkung dieser gemeinen Handlungsweise, und wollen diese Thatunde nur als Illustration dem geehrten Publikum vorstellen, aus das man sich, wie weit die Gewaltthätigkeit in diesem Bezirke gegangen ist, in dem man den Redner, wenn dieser auch ein Stefan v. Bito, ein Graf Albert Apponyi ist — im Reden verführen möchte, weil sie vor der Macht des Wortes, vor der Gewalt der Wahrheit begründet durch haben.

Diese gemeinen Handlungen fuhren nunmehr dahin, daß ihre Parthei selbst im aufsteigen ist, daß die besten Denker aus Abtheil von solchen elenden Mitteln, die Parthei verlassen.

Dieser Vorgänge ist die phoenomenale Höhe der Emationen und der Demonstrationen zu danken.

Stefan v. Bito, dieses hervorragende Glied des öffentlichen Lebens, erhielt für seine langjährigen verdienstvollen Dienste in der glänzenden Dotation der Wähler des apatiner Bezirkes eine Gemüthung. Denn die wahre Größe findet ihre einzige und würdige Gemüthung in der Stämme der Dankbarkeit und Liebe, welche die moralische Meinung des reinen Volkes, auf dem Altare der Erkenntlichkeit fuhrt.

Wir begrüßen die Bürger des apatiner Bezirkes, für ihr edles und mannhaftes Eintreten, im Kampfe für die verfassungsmäßigen Rechte. Sie mögen sich dessen erinnern, daß indem Sie den Namen Stefan v. Bito's auf ihre Fahne schreiben, Sie die Aufmerksamkeit des ganzen Landes auf sich gelenkt haben. Tragen Sie die Fahne siegreich vorwärts, denn in dem Freudensrausch Ihres Sieges, wird die ganze Nation mit Ihnen sein.

Vorwärts! Stefan v. Bito dem Parlamente zurückzugeben, ist ein hehrer Gedanke, für den sich zu begeistern patriotische Pflicht ist. Gottes Segen auf dem Bezirk, der für diese edlen Gedanken kämpft, und Gott begehne jene patriotische Bürgerchaft gegen die Gewaltthätigkeiten der Macht, zu einer Zeit, wo sie dem Vaterlande einem so wichtigen Dienste zu erweisen sich anseht.

In dem fideren Bewußtsein des Sieges rufen wir: Es lebe Stefan v. Bito, Abgeordnetercandidat des apatiner Wahlbezirk!

Apatin, 1887. majus 30. An.

Tekintetes szerkesztő ur!

Az Apatinban f. hó 29-én lefolyt eseményeket nem hagyhatom anélkül, hogy azokat ne hozzam a nyilvánosság elé; nem hagyhatom azért, mert e napon olyan örömmünepet ülték az apatini kerület polgárai, amint a legöregebb jeink sem képesek felmutatni.

Szeretett képviselőjelöltünk, Bittó István ó excellenciájának lejovetelü f. hó 29 ére volt kitzve.

Az örömhír vállágyorsasággal futotta be a kerület összes közözeit s mindenütt oly rendkívül előkösületeket kelttek a nagy vendég fogadattára, hogy előre látható volt már, hogy a kerület derek ellenzéki polgárai eddig nem látott feny a pompával fogják üdvözölni nagyrabecsült és nagy nevé jelöltüket, hogy már ezáltal is megmutassák az ellenpártnak, hogy állpótték és egyes fizetett szájhosok által kolportált hazug hírekkel tévúra nem vezethetők.

A mai nappal a nagynehezen megalakult kormány-párt valóságga megszűnt élni s tiszta meggyözödsünk, hogy

Fernbach Antal ur, kit részünköröl is igazán sajnálunk, a mai események után szivesen menekülne azoknak ölelo karjaiból, kik lelkiismeretellen módon beszorították a nem éppen dicsietleges szereplésbe. A mai nap után kormánypárti coriphaeusaink is kezdenek lassan azon meggyözödsésre jutni, hogy a "vége" nem várat már soká magára — s nem marad más hátra, mint a Fernbach-párti temetésére minél fényesebb előkösületeket tenni, a mire jut is, marad is!

De térjünk át ez ünnepelepre. Mint említsem, e kerület közözeiben rendkívül előkösületek tetettek azon örömhírre, hogy Szemző Gyula országgyűlési képviselönk körünkbe érkezik beszámológa megtartandó s ugyanez alkalomból szeretett képviselőjelöltünk, Bittó István programbeszédét fogja megtartani, de jól tudta azt is mindeközbe, hogy gróf Apponyi sem fog elmaradni, s így a magas vendögek fogadattására az előkösületek hatványozott módon törtöntenek.

Kezdjük meg Apatinnal. Folyó hó 29-én már kora reggel három diadalokapu volt felállitva, és pedig a zombori utcza elején „Éljen Szemző Gyula" felirással, a sörháznál „Éljen gr. Apponyi Albert" és végre a templom és iskola közti tér előtt „Éljen Bittó István országgyűlési képviselönk" feliratokkal. A diadalokapu gazdagon voltak lobogözva, és gyönyörű látványt nyújtottak az arra kelö népnek.

Delben, pont 12 órakor mintegy száz koesi gyűlekezett Andrasa fele koresma előtt — melyeken a város szüzejva helyt foglalva, 120 föböl álló bándériummal megindult a zombori uton keresztül a város háttára, hogy a magas vendögeket üdvözölje.

Pont 1 órakor érkeztek meg szeretett vendögeink, kisérvö egy beáthatlan kocsissalra a szomszédos közözegekből. Midön magas vendögeink kíséretükkel, gr. Kinszky Nusi, Hevessy Bertalan, Szakáll Adorján és dr. Molnár Gyula urakkal lezáltak: Raichl Frigyes üdvözölte német nyelven valogatott szavakban a városunkba érözö vendögeket, mire Bittó István ó excellenciájga meghattottan mondot közszöveget a nem várt szüvelyes és fenyeg fogadattasáért.

Ezen rövid idő alatt 12 ifjú Bittó István és gr. Apponyi fogattat nagyiszorien felkösöröztük, a kösörök a legiömböb thea rozskából készáltak.

Miután szövkönk gr. Apponyi Albertnek közöszöngk nevében közszöveget mondot azért, hogy e kerületnek oly jelöltét volt kegyes ajánlani, kinek csupán csak fényes neve és mutja már elég biztosíték arra nézve, hogy e kerület képviseltése méltó kezébe lesz letéve, mindenki sietett helyét elfoglalni az jó oldalán felállított kocsikon. Elsonok megindult a legalább 200 föböl álló bándierum az összes közözegekből; ezeket követte dr. Kék Lajos saját fogattat; közvetlen utána jöttek magas vendögeink a gyönyörien felszített 2 ur fogattat, melyekhez a baláthalan kocsikból álló menet csatlakozott.

A menet csak lépésről-lépésre haladtattott előre s csak a rendezöknek köszönhö, hogy az óriási néptömegög szaporölö kíváncsikkal szerencsétlenül nem törtönt.

Midön vendögeink az első diadalokapuhöz értek, eget verö éjezszéssel és hoch Bittó István kiáltásokkal fogadattak — a diadalokapu jobb és bal oldalán elhelyezett asztalokan álló 5-6 éves fehérbö öitözött leánykái pedig gyönyörű eszokokat nyújtottak át.

A második diadalokaput, melyet Apatin szép derek és lelkes urhölyei felállítottak, vendögeink pár pillanatra megalattak és leszállva árvöttek azon eszokokat, melyeket a leggyöngyösböb kezek, a legnemesebb rozskából köttöttek Jutott is m ideánknek egy egy kösörök, eszokor vagy virág, melyok közt a legszebbek voltak Bittó István és gr. Apponyinak Raichl Frigyes és Eckhard Alajos kedves kis lánykái által átvnyított Budapestnek készült eszokok.

Midhatom, hölygeknek kitétek magukért s ne ve gyök rozsz néven, ha mindazon hölygeknek neveit ide kltatom, kik ünnepeleinket pártatlan odaadással fényessé, nagyözü tették. Nevezetesen: Dr. Kék Lajos, Raichl Frigyesné, özv. Alföldyné, Reichl Nándorné, özv. Knoreckné, Alföldy Berta, Alföldy Juliska, Mayer Juliska, Bartl Etelka és Mayer Anna kissaszonyok.

A harmadik diadal kapu előtt fehérbö öitözött polgárelányok várták magas vendögeinket, és megérkezésükör egy egy hazafias beszédet mondotattak el, átadva eszokokat, kösöröket és virágokat.

Vendögeink mintegy 6-7000 nép között lelkes és szünni nem akaró éjezszékek mellett a külön e czérra készült gazdagon felszített emelvényhez.

Pont 2 és fél órakor — mert annyi ideig tartott a bevonulás, — Szemző Gyula lépett az emelvényre elmondandó beszámólját. Beszédét lelkes éjlenek követték és eget verö hoch kiáltások szakították félbe.

Miután volt s szeretett képviselönk Szemző Gyula ur meghattottan mondot becsüt választóitól, lelkes szavakkal illete e kerület leendő képviselőjét, Bittó Istvánt.

Szemző Gyula ur beszámólógga nagy tetszéssel fogadattott, s ha tekintetbe vesszük azon óriási néptömeget, mely előtt azt megtartta, ugy bizva állitható, hogy a nép ragaszkodása személyéhez ezután is ugyanez marad, mint a milyen idög volt. Szemző Gyula ur után a szószékere állt Bittó István. Menyörögö éjezszékek fogadattak az öreg és tapasztalt államfértut, és arczáról mindenki leolvashatta azon meghattottságot, melyet a királyi fogadattas bence keltett.

Nem mulasztottom el a kormánypárt azon aljas tetteit is megemliteni, melyet egy husz-harmincz utczai s hanczeal ez ünnepelel megvávarására rendezni merészöltek.

Midön ugyanis Bittó István az emelvényre állott, nevezett elemekből álló banda ugy látszik s mint tudjuk is, commandó szóra éketlen lármába és orditözásba ütött ki, s szemtanuk hallották és látták, oly ényönek voltak rész biztattásban, kik mint a kormánypárt fokortesei már elégög ismeretesek, eddigi viselt dolgaikkal.

Hogy a pötsch nem sikerölt úgy mint azt talán egy Jozits vagy Pridl et Krieg kívánta volna annak csak a kormánypárt örvedhet, mert valóban elszomoröt lett volna reá nézve, ha egy kösög örömmünepét egy fogadott bándával sikerölt volna megzavarni.

A rend azonban csakhamar helyreállott s ired csend kövötte a meglezökezett orditözök kiáltásait, midön gr. Apponyi felállt a székre, megközö szövkölátját; s midön azt mondás, hogy most már programbeszéd nélkül is megválasztjuk Bittó Istvánt — egyet verö éjezszékek és „halljuk Bittó Istvánt" kiáltások után Bittó István felállott ismét az emelvényre és a nép osztatlan lelkesüdsé mellett néhány közöznö szavat intézett hozzánk azon nagy kitüntetésért melyben Apatin polgársága őt részesítte.

A nép a rövid beszédet többszörösen megéjlenözte. A rend teljesen helyre állott, miután főszereplök nagy léptekkel egyenként megugrottak a helyszíneröl. Szügyeljék magukat!

Apatin értelmes elemi utálattal fordulnak most már a kormánypártól s hogy tekintetes szerkesztö ur is tudja hogy hogyan gondolkodnak a kormánypártnak legjobb hívei — szörol-szóra ide iktatom egy intelligens magözö ur ember beszögelését; ki többek közt midön azt kérdezött tölö hogy igaz-e hogy ő is hozzánk csatlakozott? kövötközöleg váaszolt: Ich hätte für Fernbach gestimmt — aber nach einer solchen Gemeinheit — halte ich es unter meiner Würde einen . . . solchen Partei anzugehören.

Es így, tekintetes szerkesztö ur, gondolkodik még más legalább is 100 választó polgár — ki szavat adta részint, hogy hallgat — részint, hogy szavaz — Fernbach kedvéért.

Magas vendögeink negyed 4 órakor indultak Apatinból — Kupuszára — a hová Apatinból 50 kocsival megkaptták a valóban megérdemelt kíséretet.

Hazafin üdvözlettel

(Folyt köv.)

Vetük a kövötközö levelet, melyet stilszükiklag kijavitunk lapunk számára: Zombor 10%. 1887. Tettes Dr. Molnár Gyula urnak a „Zombor és Vidéke" szerkesztökök Helyben.

Mög eddig mindig olvastuk az ön szerkesztett lapját, de még eddig még sem olvastuk azt a mi a mult heten a kormány-párti koretsek közt ment végbe.

Ugy hisszük, hogy t. szerkesztö urnak van tudomása arról, ho y a kormánypárti élök ur és főispán ur parancsára valamennyi kormány kotes, a hány csak van mindössze gyűljönök a takarékpénztára, és miután igen hitelles förszörö tudomásunkra jutott, hogy mi czéjga volt e gyűljekezetnek, tehát idekiltva, küajöljük.

Iszúr. Főispán ur emelt szavat és megköerte, a kotes urakat, számlóják be 8 hohnapj fáradásainak eredményét és olvas-sák fel hangosan a kormánypárti és ellenzéki szavakat a melyeket a főispán ur maga jegezett fel, a kormánypártiakat M betűvel az ellenzékieket E betűvel. —

Mikor már megszűnt a főispán ur jegezni, akkor Zuffia Vinceze tanár ur beadtá összes fáradásainak eredményét és így szölt: „Méltsógos Urak! Eddig az ellenzökek csak 165 a szavazattöbbségbe és a hiányt ön magam könnyen be fogom szerzeni."

Igen, az igen szép tanár ur — mondta a főispán — de esalhog az én véleményem s az én jegezésem szerint 5-600 al is többeb találók, mert M közt sok E van. —

Igy tehát nehöz szüvel szöztoszlattok, tovább nem tudjuk mi történt. —

Most tehát térjünk át a kormánypárt ériszakoskodására, a mi egy helybeli Smecök nevözö köväs mesterrel törtönt. Az illettök a kormánypárt egy 50-és bankjegyet nyújtott át, hogy szavazzon a kormánypártga, de ez elvli iparos azt felelte: „Mélyn tisztelt uraim! E pénz, igen szép pénz de elnök és tiszta lelkiismeretem nem engedti hogy azt elfogadjam." Ezzel még nem értek elédt, akkor egy Schäfner nevözö süföz elment maga öla az előbb említett köväsözög, öt megtörni akarván. Azt hozta fel, hogy ha nem szavaz a kormánypárt jelölre akkor biztosiga, hogy a sörházból semmi nemh munkát többeb nem kap. Erre a köväs azt felelte, hogy tehát uram a mit teszünk, most ezzel is többeb tudok. Mire köväs megfordult és ott hagyta Schäfneret a fa kénpl. —

Ugyanez említett köväs már 12 év óta dolgozik Barthal Jözsef urnak. Most pedig ö hivatta el a köväsöt hogy talán majd ö ér vele czélt. A köväs megérkezett és az emelötöl kö kiálltöta a köväsnek az udvarba: — hallja maga köväs uram, ha nem fogadjá el ajánlatunkat, akkor biztosítom hogy sem tölem, sem pedig a sörházból semmi nemh mutakóh sola sem nem kap. Erre köväs azt felelt: köszönhöm uram, alszögögja, és kiment. — Alig hogy kiment volt az utözán, Barthal lekiltöta a koesisnak, hogy hívja vissza a köväsöt, mert ha mejudga a zsidó, hát azonnal belekarmolja a „Zombor és Vidéké" ba. — A köväs vissza ment Barthal ur havattására a ki azt mondta neki, csak halgasson és ne szöjjon senkinek sem. —

Ha méltöztatik eböl valamit becses lapjába tenni hát kérjük igen szépen nyilvanitani.

Maradtunk alázasos szölgai (Kövötközik több aláírás.)

Bölgyminiszter és a választások. A választási mozgal-mak alatt és választások idején a közrend és béke megörzése, a személy- és vagyonbiztoság fenntartása érdekében a bölgyminiszter valamennyi törvényhatóságot körendelelletleg utastította, hogy önkormányzati hatáskörében tegyen meg minden szükséges intézkedést a végböl, hogy törvénybe ilköző és államellenes izgatások, törvényellen cselekmény-, rendellenes-ségek és zavarok elő ne forduljanak és ha mégis előfordulna-nak, azok a törvény értelmében rögtön megszüntetessenek és szigorúan megtoroltassanak. Küllönösen rendeli a miniszter, hogy a törvényhatóságok az 1874. évi XXXIII. t. e. 96-161. §-ában, valamint a magyar büntetö törvénykönyv (1878. v. l. e.) nyolcadik fejezetében ide vonatkozó intézkedésekre, a lakosság egy e célból küllön köze teendő hírletmény után figyelmeztessék, s az aljalk rendelt tisztvisölöket öla utastítsák, hogy szigorúan örköl-jenek a felelt, hogy a törvény rendeltelkezesinek minden irányban örvény szerzessek.

A munkaspárt és a képvisölö választások. A magyar-öszgi általános munkaspárt központi bizottsága a munkásokörlesz-n" intencióhoz képest minden egyes képvisölöjelöltöhöz körle-velet intézett. Ebben a munkaspárt megíregi, hogy az esetre, ha a képvisölöjelölt általános választási jogot politikai program jába bevenni hajlandó, megválasztását töle telhetö minden esz-közöl támogatni és elősegiteni kötelezőnek fogja tartani.

Hová jutott Mocskary. Ujvidékről jelentik: Mocskary Lajos szombat délután Obermüller ismert „szocialista” oldalán vonult be vagy száz, jobbra serb választó kíséretében. Az intelligencia teljesen távol tartotta magát egy ügyvédnek kívül, ki Mocskaryt üdvözölt. Mocskary válaszában sajnálta azt, hogy nem pártfelei közt léphet föl, mert őt mind az országában, mind egyből félreértették. Köszöni, hogy mégis akadt egy kerület, mely megértette.

Választási mozgalmak a rigyiczai választó kerületben.

A rigyiczai választókerület polgári tudomást szeresve arról, hogy gr. Apponyi Albert városunk vendégszerető falai közt időz, megragadták a jó alkalmat, s május hó 30-án d. e. 10 órakor 100 tagból alakult küldöttséggel tisztelően Apponyi gr-nál Szmöz István lakásán. A küldöttség szónoka Dvorzák ur meleg szavakkal üdvözölte Apponyi grófot, mint a népek jólétét, mint kire Magyarországi polgári vágyón tekintenek, s bizalommal fordulnak akkor, ha a parlamentbe képviselőt akarnak küldeni. Emondotta, hogy a rigyiczai választó polgárok is ezért jelennek meg küldöttségileg, hogy a nagyszámu s győzelemképes ellenzék polgárságot terekvésükben támogassa, s ajánljon nekik jólétet.

Apponyi Albert válaszában megköszönte a bizalmat, melyet e kerület választó irányszava tanúsítottak, s kifejtette azon okokat, melyek eadigit a rigyiczai kerületben az ellenzék tevékenységét benitútká. Nevezetesen első helyen említhető itt a kormánypárt részéről kifejtett hivatalos preszió, orszákos korteskedés, de másrészt nagyban szerepel e kerület választási mozgalmak közt a pénz, melyet a kormánypárti jelölt érdekében ugyszóval marokszáma szónok s hullának a választók közé, korrumpálva ezzel az erkölcsöket.

Az ellenzéknek nem lévén hivatalos kortes-serege, de mi több pénzzel sem szokott kerületet venni, csak az esetben fejthette ki e kerületben tevékenységét, ha a polgárok egészen önkényet, meggyőződésük sугallatára akarvának az ellenzék elveikért sikra szállani, s egyáltalán semminemű kortes-eszközököt a győzelem kivívásában nem használának. O, Apponyi gr. csak oly kerület képviselőjét tűrheti meg pártjának, a ki mandátumát nem etetés s itatás útján, avagy pénzen vásárolta, s csak az esetben hajlandó jelöltet adni, ha a küldöttség elég erősnök tartja a kerület polgárait arra, hogy ellentálla s csobos igéreteket s megvesztegetéseket, — a kitűzött zászló melletti küzdelemben férfiasan megállhadják helyüket.

A küldöttség folytonos éjenezésekkal szaktította meg Apponyi beszédét s kijelenté, hogy éppen azért jött, mert meggyőződése öntönötte arra, hogy az ellenzék zászló mellett küzdelemben fejten ki s nincs szüksege a kerület választásának kortes-eszközökre, mert győzelemét tiszta lelkiismeretere akarja építeni. Jőjjön Apponyi személyesen a kerületbe s győzadjék meg maga arról, hogy mily erős az ellenzék, ne kételkedjék többé abban, hogy a győzelem az ellenzékre néve kétágtelen.

Ez érvek meggyőzték Apponyi grófot arról, hogy a rigyiczai kerület polgárai önzetlenül kívánják alkotmányos jogaikat gyakorolni s jelöltül ajánlotta Hevesy Bertalan, kit a küldöttségnek be is mutatott.

Hevesy s jelöltség elfogadására felkérte hosszan beszélt a kormány ténykedéseiről s kifejté álláspontját, mely teljesen azonos a kerület ellenzék érzelmeivel s a jelöltségét elfogadta. Meg is ígértte, hogy Apponyi gr. kíséretében már 31-én be fogja utazni a kerületet s személyesen fog meggyőződni mind arról, mi a küldöttség elmondott.

A küldöttség lelkes éljenek közt vált meg Apponyi s Hevesy által megvinni a kedves hír küldöiknek, hogy Apponyi s Hevesy már másnap megjelenend a kerület néhány községekben.

Ez igéret következtében Apponyi gr. s Szmöz István május 31-én csakugyan beutazta a kerület nagyobb községek, ellenben Hevesy azt úgy sürgöny, mely gyerekké slyos megbetegedését jelezte, rugtöni elutazására kényszerítö.

Apponyi gr. volt Igycizán, Gákóvárn, Sztanislovn stb. községekben. Útjában mindenütt nagyszámu lelkesült ellenzék választókat talált.

Már a zombori határban észlelhetö, hogy a bácskai polgárságban az ellenzék érzelmei, midön midön a határon minden kisebb-nagyobb munkás csoport „szivio Mártonfi-t kiáltott felé. Ellenben a rigyiczai kerület községekben, különösen Rigyiczán s Gákóvárn az ellenzék választó polgárok oly nagy számuval találkoztak, hogy teljesen meggyőződött arról, mikép Hevesy Bertalan megválasztásának nem is fog nagy küzdelemben kerülni mert a nép az etetés s itatás megutálva, már azért is ragaszkodik az ellenzék zászlóhoz, mert azok tisztaságot íly eszközökkel özt vissza élesek nem szepültök meg, mert azok egyedül a haza jobb jövőjének reményágarában tündökölnek, nem pedig fizetett felkesedés eröltetett fényességében.

Apponyi Albert gr. megígértte, hogy a legközelebbi napokban, ha csak esakái körülmények ebben Hevesy meg nem fogják gátolni, lejön a jelölttel, ki programbeszédét megtartandja.

A rigyiczai kerület választó polgárainak ezen önkényi kifejtett buzgólkodása az ellenzék elveikért való küzdelemben lépésben, ezen önkényes vállalkozása a kormánypárti elvtelenségét a kerületből kiküszöbölni valóban megérdemli a közvélemény elismerését, s mi szívből óhajtnk, hogy a kerület öhajai teljesedése menjenek, zászlóikat győzelem koronázza.

A felfuttetett képviselőjelölt személye iránt tanúsított bizalom s szeretet kifejezéseket kiáltjuk mi is a rigyiczai ellenzék polgárainval:

„Éljen Hevesy Bertalan!”

Programm-nyilatkozata

Vujevich Zakár függetlenség, s 48-as párt országgyűlési képviselőjelöltnek, a kernyjái választókerület tisztelt polgárainkhoz.

(Folytatás.)

Helyesen hangoztatta Kosuth Lajos, hogy „mi alkotmányva van 1867, óta az osztrák magyar monarchia egyik felvédé átalakított Magyarországnak, az a mennyiben állami jellegű, nem magyar, hanem osztrák magyar a mennyiben pedig magyar, nem alkotmány hanem csak amolyan tartományi jellegű statorius hatóság, melybe azonban, meg mint ilyenbe is, az idegen avatkozás varjaja a rekedtség belekérögt.” Sokszor volt olvasható a lapokban, hogy ha a magyar miniszterek figyelme egyre vagy másra a mi tenni jó lett volna, felhívottak, azt adták feleletül, hogy hiszen iparkodnak, de a dolog nem csak tőlük függ, ahhoz az osztrák kormánynak is szöloja van. Késégbe ejö idegen beavatkozás.

Hát tisztelt választó polgártársaim! A dolgok úgy állanak, hogy a 67-iki alapra helyezkedett magyar nemzet, elkezdve a magas állam politikán, le egészen a találmányok szabadalmáig, az idegen érdekek nyomásának, az idegen avatkozásnak gályaralszerül vasgolyóját vonszolja lábain. Nagyon szük tér melyen így szabadon lehet mozogni.

Es ezt szabadságnak nevezik!

Ebből a nép szabadságból nem lehet vigaszt meríteni

és minthogy ebből nem, hát bizony abból sem, hogy ennek a szabadságnak országos közlege: a népképviseleti rendszer, a 48-iki alkotások jój töréséből megmenekült, mert csak alakja menekült meg, lényege oda veszett.

Nem az az intézmény ez, mely 48-ban megalkottott, midön szem előtt tartva az uralkodó háznak az 1781 10. alap-törvénybe ígattott azon elismerését, hogy „noha a trónörökösök rend ugyan az Magyarországnak, mint az (mai ausztriai birodalomnak nevezett) örökös tartományokban, Magyarországi mindazonáltal szabad és egész kormányzati rendszerében független ország, mely semmi más népek vagy országok le nem kötött saját önállással bír.” Hazánk ez ősi szent jogának intézményes biztosítása végett feltartott az alkotmány kapuja az egész nép előtt, és behozott a népképviseleti rendszer, hogy a szabad hazának szabad népe e jöghöz hiven képviselteeve magát az országgyűlésen, megtegye azt, a mit a nemesség nem volt erőre megtenni, megvédje, megörizze minden esonkítás ellen a haza szabadságát, függetlenségét, semmi más népek vagy országok le nem kötött önállását.

Es a 48-iki népképviselet helyt is állott e hivatás, e kötelesség mellett, vízben és viharban, rendíthetetlenül, noha a haza szabadságának megrottására törő hatalmi diktatórumok fegyverrel szórattak szemé közé.

A 67-iki népképviselet is helyt állott a szent hivatás, e kötelesség mellett, midön a 48-iki törvényekhez egész kiterjedésükben hiven ragaszkodva a következő dícsősöges nyilatkozatot tette:

„Lehet, hogy nehéz idök következnek ismét hazánkra, de a megszegett kötelesség árán azokat megvaltánunk nem szabad. Az ország alkotmányos szabadsága nem oly sajátunk, melyről szabadon rendelkezhetünk; hitünkre bizta a nemzet, annak hű megörzését, és mi felöléske vagyunk a haza s lelkiismeretünk előtt. Ha tünni kell, tünni fog a nemzet, hogy mentse meg az utókornak azon alkotmányos szabadságot, melyet őseitől öröklött, tünni fog csüggedés nélkül, mint ősei türték és szenvedtek, hogy megvéddhesek az ország jogait.

Elkövetkezett a 67-iki népképviselet, és 67-ben megtette azt, a mit az ősek soha nem tettek, a mit aránylag erőten nemesség soha semmi nyomás alatt, semmi szenvedések kilátása miatt soha meg nem tett: feladta az ősök szent hagyatékát is az utóköl elidegeníthetetlen örökségét, az ország függetlenségét!

Es most a képviseleti rendszer Magyarországn ezen a jogfeladót alapon áll, és e jogfeladásnak, mely az országgyűlési intézmény fenségét, hatóságát pusztá statorius hatóságá szállításra le, következményeit meg súlyosítja azon körülmény, hogy az e rettenetes árért kárpótlásul elfogadott esonka alkotmányoságnak nincs semmi biztosítéka, minthogy az ország hadereje nem teszen esküt az alkotmányra, söt közütdomásulág meg a hovádség sem. — Az 1848: IV. t. cz. 6. §-a pedig elúröltöztét, mely 1848-ban az országgyűlés törvényes önállása bevehetetlen véd sáncának bizonyult. E biztosítékhiány teszi érthetvé azt a megdöbentöt tünényt, hogy az országgyűlés Magyarországn most nem egyéb mint **kényelmes eszköz** oly dolgok kérésülvitelésére, a minöt absolutistikus eszközökkel keresztül vinni soha nem birtak. A biztosíték hiány lídröcnyomása oly súlyljal nehezedett a 67-iki alaphoz ragaszkodót 1884—87-iki országgyűlési többség mellére, hogy a döntöt tekintet, mely számerejének kiméletlen kifejtésénél vezet nem az, hogy a nép öhajai megválasztassanak, hanem az, hogy a nem tetszés oda fenn mindenáron kikerültessek.

Nagyon keserves állapot ez, t. polgártársaim! midön én is — egyik szerény harcosza a 48-as zászlónak önök felhívására sorstól nem kérek más kegyet, mint azt, hogy tehessenek valamit, a mi hazánkunk maradósnak javára válik, és ha a 67-iki alap magában foglalót jogfeladót bünöt, hazánk romlását, és nemzetünk átkát — és ennek átkölánál a 87-iki új képviseletnek választás útján — többség által nem sikerül magunkról lerázni; látunk, érezünk kell a lassu, de bizonyos halálát — hazánk alkotmányának, hazánkunk, és nemzetünknek!

De mielőtt e haláltusa bekövetkeznék, bizon jó volna, illetöl helyen megfontolni, hogy nem jó politika a magyar nemzetet — az egyedül a monarchiában, mely kifelé nem gravitál — válót felé tuskolni, mert Magyarországi állami önállása azon kérdések közt tartozik, melyekre ráillik az, hogy „**veletek általatok, ha nektek tetszik, nélkülöletek, ellenetek, ha kell.**”

A 67-iki alapon álló kormányrendszer mellett a nemzet vagyonosodása nem emelkedett a reá súlyosodót terhek árnyában, nem fokozhatta oly mértékben, hogy azoknak megfelelhessen.

Pénzügyei rendezhetését, gazdasági felvirágzását meg akadályozta, lekötött, megzababszott állami és gazdasági állapota

Az állami bevételek nagy részét elnyelik az adósági kamatok, és habár a mostani kormányvalok az országának zilált pénzügyi viszonyainak rendezésére vállalkozott, a kormányszámvételek fennállót 600, és néhány millió forint államadóságot, a helyett, hogy apasztotta volna; 12 évi kormányzat után közel 1500 millió forintig fokozta, tehát apasztás helyett 800 milliól örgögtette.

Fizetünk kamatot 13 év előtt évenként 87 milliót, fizetünk most 128 milliót, tehát az adósági terheknek kamata ez idö szerint 41 millióval nagyobb.

Emelte a mindenféle adákat, és részint újakat hozott be, jóval több, mint 40 millió forint erejéig.

Nem zögolódnánk, mert adózás nélkül az államháztartás nem képzelhető, — ha e 40 és több milliónyi új adóterhellel a kormány elérte volna zilált pénzügyeinek rendezését, és ha ezzel rendbe hozta volna az ország ügyeit; — de mikor az országának szegénységét még 40 millió tehetőbbtellet igénybe veszi, és a melletty úgy gazdálkodik a kormány, hogy ennek a retentöt áldozatnak gyümölese füstbe megy, hogy ma is csak ott vagyunk, a hol 12 év előtt, hogy ma is az ország kiadásai a bevételeket 40 milliól évenként meghaladják; akkor az ily kormány a bizalomra nem tarthat igényt.

Mi, t. polgártársak — földművelö nép vagyunk, a közteher — a fentiek áimatása mellett — oly nagy és elviselehetetlen, hogy ma már birtokaink nem tulajdonosi, hanem bérlöi vagyunk.

Vagyunk ma holnap ily nagy és nyomasztó terhek alatt dobszóra kerülö és tönkre jutunk.

Az állami bevételek nagy részét tehát elnyelik az adósági kamatok, másik nagy részét elviszik a közsö ügyek, és az idegen ipar élvezte milliók.

Ily körülmények közt elviselehetetlen lévén az adóteher, hiányzik hazánkunk az, mire culturalis céljaira, igazság szolgálattása és közigazgatása jóvátételére elkerülhetlen szüksege volna.

Es a 20 évi működés eredményeként mindehhez társul szögödött a káros politikai rendszer azon további következménye s egyzersemind eszköze a közsabadságok csorbítása, s a központi hatalom túlterjeszkedése:

A főrendi háza a 48-iki elvekkel ellentétesen, a társadalmi osztályok elkülönítését előmozditót módon szervezetett, és ezen irány hatása nem késett jelentkezni.

A törvényhatósági, s községi önkormányzat rovására megalkottott a főispánok mindenhatósága, és biztosítottót párturalmi célokra, a hivatali befolyás nyomása.

De bármily eszközökkel rendelkeztek a hatalom, mely hazánkunk szomor helyzetébe jutattá: **erös akarát, szilárd elhatározás és kitartással megszabadul a nemzet a lídröcnyomástól, mely annyi időn át szabad föllelékezésére nehezdet.**

Ha felébred esüggettségéböl és közönyéböl; ha akarja, hogy Magyarország virágzó népek legyen szabad, független hazája; ha akarja hogy szabad és boldog utódok áldják, hazájuk javán rendületlenül munkálkölölök emléket, akkor el kell fordulnia azon közjögi alapról, a mely az uralmon levö párt által mind veszélyesebb irányban fejlesztve, s az ily irányú fejlesztést lehetővé téve, annyi bajt, annyi romlást hozott.

A 48-as elveink gyakorlatiaságában kételkedök, oly sok évi keserü tapasztalás után meggyőződhetek, hogy csak azoknak megvalósítása háríthatja el hazánkra a pusztulás végétét.

Es ezeket, valamint a jobb jövőben kételkedököt meggyőzhette az is, hogy azok, kik a jelenlegi közjögi alap ellen küdenek, előre látják, hogy az hová vezet, és hogy annál fogva csak az a zászló vezethet jobb jövőbe, melyhez ök, hazájuk sorsán agódvá, oly rendületlenül ragaszkodnak.

E zászló, a nemzeti önálló lét, a szabadság, egyenlőség, testvériség zászlója, melyen vezérelvünk magasztos cél gyánat az van felírva: **hogy Magyarországi legyen önálló, független állam,** mely minden idegen beavatkozástól menten intezze minden ügyeit, mely teljes önállósággal bírjon, a polgári közigazgatásán kívül, a hadügy, pénzügy, nemzetközi viszonyok, és közsabadság minden ügyében.

Ezt a zászlót — a független 48-as zászlót lobogtatom önök előtt t. polgártársaim.

Sorakozanak — nem a szerény személyem, de a 48-as zászló körül, mely a szabadság, egyenlőség és valódi testvériség nagy elve ezimend föléll az egész nemzet — minden jogát — vallás és nemzetiség különbség nélkül, és melynek én csak egyik szerény harcosul mutatom be magam.

Sorakozanak e zászló körül, mely egyzersemind a 48-iki elvnek, a valódi szabadelvőség és testvériség zászlója.

Mert az önálló, és független Magyarország is csak akkor lehet nagy és hatalmas, gazdag és boldog, ha a 48-iki nagy elvek ragyognak egín vezéricsillagok gyánat.

Tisztelt Polgártársak!

Nem sokára itt lesz az idö, midön a nemzet, választöi által, akarattal mérlegbe veti.

Tegyük ezt azzal a tudattal, hogy minden választó hazájának jó- vagy balsorsát készíti szavazatával.

A választás napján ne maradjon el egy választó sem, ne mulassza egyik sem az alkalmat, hogy szavazatát a 48-as dícsö zászlóra, adva, elősegítse hazánk nagyságot, és boldogságot.

A 48-as független szavazót tiszta önzérettel — menten a kormánypárt részéről alkalmazott etetés, itatás, és megvesztegetés kíséretéböl, — bízzék öntudattal járuljon a választáshoz.

Áldja meg Isten hazánkat, áldja meg önököt t. polgártársak.

Nemes-Militicsen, 1887. évi május havában.
Vujevich Zakár,
nemes-militicsi földbirtokos.

Hirdetmény. Zombor sz. kir. város központi választmány részéről az 1874. XXXIII. t. cz. 62 §-a alapján ezennel közhírré tétetik, miszerint Zombor sz. kir. városban az országgyűlési képviselőválasztás f. évi június hó 17-ik napján fog megtartatni. A képviselőválasztás megéjtésére nézve Zombor sz. kir. város választóterülete az 1874. XXXIII. t. cz. 59. és 61. §§-ai alapján két szavazatszedöt küldöttségbe az egyes városrészek pedig a szavazatszedöt küldöttségünkhöz a szavazási sorrend tekintetében ekként osztattak ki: Elsö szavazatszedöt küldöttség. Szavazási hely a városháza nagyterme. Választási és egyzersemind szavazatszedöt küldöttségi elnök: Barthal József. Jegyzö: Szilávy Ferencz. Az első szavazatszedöt küldöttséghez beosztott városrészek és azok szavazási sorrendje: 1. Belváros. 2. Szelenecs. 3. Felsőváros. Második szavazatszedöt küldöttség: Szavazási hely: a városháza sz. terme. Szavazatszedöt küldöttségi s egyzersemind helyettes választási elnök. Makszimovits Szilárd. Jegyzö Czervenkovics Sándor. A második szavazatszedöt küldöttséghez beosztott városrészek és azok szavazási sorrendje: 1. Cservenka. 2. Bánát. Helyettes elnökök: Bugarszky Miklós Tárczay Mór. Helyettes jegyzök Karmász Kálmán Lugumerszky Mladen A választás a fenti napon reggeli 8 óraker venci kezdetül. Kolt Zombor sz. kir. város központi választmányának 1887. évi június hó 1-én tartott üléséböl Dr. Gertinger Páls. k. a központi választmány jegyzöje.

Magyarország választóihoz!

Az ellenzék politikai magatartását igazolták az események. A mit jósolt, beteljesedett. Az ellenzéknek a kormány politikájáról mondott ítélete nem volt igazságtalan. A kormány által elkövetett hibák és mulasztások következményei ma már megdöbbentő nagyságukban állnak az ország előtt.

A kormány immár maga is kénytelen beismerni a helyzet komolyságát. A mit éveken át rejtgetni törekedett az ország előtt, a zavar és válság már el nem takarható s a nemzet szemét előtt foly le. Az ország érdekei és céljai magaslatain nem áll kormány kínos vergődését látjuk, mely nem képes egy megvalósítható eszmét, egy célravezető eszközt találni, hogy megszűntesse a hajlokát, melyeket 6 idézett elő s tervtelenül viszi a magyar államot a legkomolyabb politikai s pénzügyi válságok felé.

S ez a kormány politikájának szükségképeni következménye.

Másutt a nagy államférfiak politikájának célja: elvek, eszmék megvalósítása, nagy problémák megoldása s e cél kedvéért iparkodnak megnyerni s megtartani a hatalmat. Nálunk a kormány gondosan kerül minden nagy problémát; a helyi és személyes érdekek fenyegetésével vagy dőleltetésével mozdítja elő pártcéljait s ily úton biztosítja magának azt a hatalmat, mely bármily nagy legyen, mert nem eszközök tekint, hanem célnak, az országra nézve a gyengeség kuforrása s üres és értelmetlen, mert nem áll, nemes eszmények, magas célok szolgálatában.

Pedig államférfiui tevékenységnek elég alkalmá volt Magyarországon nagy feladatok megoldására. Alig volt az államéletnek ága, a hol nem lett volna szükséges új alkotásokra. Az ország ellenséges indulata kormányok nyomása alatt elmaradt, intézményei fejletlenek, jöltéte esékely, gazdasági élete egyoldalú, önállósága kétségbevonva s ezer ellenség készen államiságának megdöntésére.

A feladat tehát az volt, hogy biztosítsuk a magyar állam fennállását, erőt és tekintélyt szerezzünk neki, hogy nagy s döntő szerepe legyen a monarchiában s övakodjunk minden könnyelműségtől s hibától, mely gyengíthetné s létét veszélyeztethetné.

Az eszközök a cél elérésére nagyjából kézzelenül voltak.

Egy szabadelvű s nemzeti szelleműl áthatott, óvatos, de erős s önértetes kormányzat volt a siker feltétele.

A magyar kormányának szabadelvűnek kell lennie, mert csak ez mozdíthatja elő a nemzeti erők szabad kifejlődését, ez adhatja meg az igazságszolgáltatás, közigazgatás terén az egyéni és közszabadság biztosításait, ez juttathatja uralmára a jogot és törvényt s alkothatja meg a jogi államot.

De nem képzhető Magyarországon az állam megszilárdítására irányzott nemzeti politika sem a kormányzat szabadelvű szelleme nélkül. Csak a ki e szellemben fejlesztő intézményeket; csak a ki kiírta az erőszak szellemét a hatóság szervezetéből s biztosítja benne a részrehajlatlanságot s erkölcsi tisztaságot, lehet képes a nem magyar ajkú állampolgárok szemében is tisztelt s ragaszkodás tárgyává tenni s ez által megszilárdítani a magyar államot.

Nemzeti szellemünk kell lenni Magyarországi kormányzatának, hogy eleven érzéke legyen a nemzeti érdek sérelmei s veszélyei iránt, bárholnan jöjjenek is. Ez az érzék teszi képessé, biztos kézzel megválogatni a nemzeti érdek megvalósítására szolgáló eszközöket, a a nemzeti eszme adja meg neki a magasabb feladást, lelkesedést és kitartást, ez adja meg neki a lelkiismeretességét, hogy övakodjék mindentől, a mi legfőbb érdekeiket veszélyeztetné.

Egy komoly és nemzeti szellemű kormány érezi fogja, hogy állami önállóságunk egyik legfőbb biztosítéka pénzügyeink rendezett voltában rejlik, s hogy a pénzügyi válság Magyarországi veszélyes politikai válságot is jelent. A pénzügyeinkben beálló zavarok következményei első sorban az állam polgáraitra súlyosodnak, jöltéteket esőkentik, elidegenítik őket az államtól. A pénzügyi zavarokkal küzdő Magyarországi nemesek haladásában van megakasztva, de kifélt is gyengébbé válik és sulya esőkent a monarchiában; míg, ha pénzügyileg rendezettek s erők vagyunk, fejleszthetjük a nemzet intézményei és hatalmas tényezői lehetünk a monarchia fenntartásának.

Ha a kormány ily politikát követ, ma nem vagyunk ellenzék, hanem lelkesedéssel s odaadással támogatjuk törekvéseinben.

Mennyi jót s nemest vihetett volna végbe a kormány s menyit tisztelt és rokonszen környezete volna az országban!

S mégis mi történt?

Politikai működésének eredménye: a zavar, súlyosodás és válság.

Elhagyta történelmi múltunk szabadelvű hagyományait s a leplezetlen reakcióit terére lépett. Az egyéni és közszabadság biztosításait egymásután megdönteni törekszik, meghonosította az önkényt és erőszakot, megromította a hatóságok s közéletnek erkölcsét, aláalta a parlament tekintélyét, megtagadta a szabadsághoz való nagy vívmányát, a bírói függetlenségét s kiforgatva az intézmények lényegét, csupán politikai pártcélok eszkö-

zové tette, melyekből nem az állam hatalmának fokozása, de erkölcsi tekintélyének süllyedése következett.

Nem volt képes megővni és érvényesíteni nemzeti érdekeinket sem befelé, sem kifelé a monarchia másik államával szemben s a hatalom megtartásáért mindig a nemzet érdekei estek áldozatul. Hatalma csak arra szolgált, hogy kimutassa, hogy Magyarországon senki sem volna képes többet engedni az ország jogosult igényeiből.

De legsúlyosabb mulasztása a könnyelműség volt, melyet pénzügyeink kezelésében tanúsított.

Soha még az ország pénzügye oly válságos állapotban nem volt, mint ma.

1785. óta a nagy adóemlések mellett is óriási összszegre szaporodott az állam adóssága, melynek nagy része a folyó kiadások fedezésére szolgált s melynek nagy része a folyó kiadások fedezésére szolgált s melynek kamatait elviselhetetlen teherre válták. Hogy az ország a kormány könnyelmű pénzügyi gazdálkodása következtében fátmadt kötelezettségeinek megfelelően, a kormány a választások után jelentékeny adóemlésekre készül. A kormány pénzügyi politikájának súlyos következményeit a nemzet fogja viselni.

Ha rendes viszonyok között ezek a kormány pénzügyi politikájának eredményei, oly időben, mikor nagyobb áldozatokra lesz szükség, az ország kimerültsége ezeket nem fogja elbírni. Magyarországi pénzügyi összszegre csak kikérülhetetlen.

Ily eredményekkel szemben lehet-e esedékelni, ha nem támogatjuk a kormányt s ellenzéki állást foglalunk el vele szemben?

AKi eddig igazodott, vagy nem tudta, hova álljon, annak az elhatározást nagyon megkönnyítette a kormány eddig követett politikájának szomorú eredménye, ha csak valaki nem abból a felfogásból indul ki: hogy egy kormány annál jobb, mennél több kárt okoz. — annál erősebb, mennél tehetetlenebb minden nagyra. — annál odaadóbb támogatást érdemel, mennél jobban igazodik az általa előidézett válság miatt. — annál több bizalomra tarthat igényt, mennél többször esalatoztunk benne.

A kormányt e kártékony politika folytatásában megakadályozni: szent kötelesség a haza iránt.

E komoly válságos időben fordulunk az ország választóihoz. Azokhoz intézzük szavunkat, kiket közöny, vagy önző érdek érzéketlenné nem tett a haza iránt. — Hogy a kormány politikája veszélyt hoz a nemzetre, azt már nem szükséges bizonyítani, mert végzetes következményeit az egész ország érzi. Csak az kell már most, hogy a választók a meggyőződésből kivonják a követeltetést s forduljanak el attól a politikától, melyről tudják, hogy eddig is komoly válságba sodorta a nemzetet és szükségképp az ország romlására vezet.

Támogassák azokat, kik e politika ellen évek óta küzdenek, s kik az 1867-iki kiegyezés alapján, mely állami létünk megszilárdulásának lehetőségét biztosítja, meg akarják szerezni önálló nemzeti egyéniségünk kifejlődésének minden feltételeit.

Támogassák azokat, a kik nemesek szóval, de valóban és komolyan akarják pénzügyeinket rendezni okserű takarékossgal s a nemzet leköötött jövedelmi forrásainak felszabadításá a által s a kik közgazdaságunk egész szervezetét egészségesebb alapokra akarják fektetni, hogy a gazdasági egyoldalúság megszüntetésével lehetővé tegyék a nemzet vagyonosodását s ez által az államberheknek könnyebb elviselését is.

Támogassák azokat, a kik nemesek szóval, de valóban és komolyan akarják a szabadelvű haladás s a nemzeti politika követelményeinek megfelelőleg fejleszteni intézményeinket s az állam és nemzeti érdek névben kiírtani a felülről terjesztett korrupciót, mely már a társadalom minden rétegében elharapózott.

Támogassák azokat, a kik nem az erős pártszervezetben, hanem az állam szervezetének fejlesztésében látják a nemzeti erő fokozásának eszközt, s a kik nem egy párt, hanem a nemzet céljainak megvalósítására törekedve, visszaadják megfogott erjét s fölemelik süllyedt önértetét.

Sok éven át kitartással folytatott küzdelmeink a parlamentben s a társadalomban bizonyították, hogy e nagy célokat szem előtt tartottuk s az eszközöket is megjelöltük, melyekkel e célok elérése lehetséges.

A kormány politikája egy kipróbált rossz, a mi törekvéseinkben a nemzet jövőjének biztosítása rejlik.

Válaszszanak!

A közjogi állású ellenzék.

Ujevich Zakár

körtjta a kernyjájal választó-kerületben.

Valóságos diadal ut volt ez. Minden várakozással felül sikerült. Bármely falu határához érkezünk, mindenütt nagy pompával és örömléttel fogadták őt, és már az uton beszédét kívánták hallani. Banderimok, beláthatatlan kecsisorok közt vonultunk be a faluba, mindenütt egész község apraja—nagyja csak egy hullámlást fel és alá az utcákon, lelkesen megjelenése szeretett képviselőjülnket. Mindentűt virágzópor fogadtok, koszorúk, eszokrok, dobattak kosinokba, egyik faluból a másik faluba való utazás közben szóval leírhatatlanul a lelkesedés: még álmodni sem lehetett volna ilyen fogadtatásról. Ugy látszik, hogy hivatalos pressió önértetes ellenzék em-bereken nem igen fog; hiába való volt a kormánypárt képviselőjülnket paprikasókat és 1 forintokat osztogatni a népek között, hiába való a községi jogyzók és főszelgábrák korteskedése, olyan ellenzék-érzéletű kerületet, mint a kernyjájal nagyon nehéz megvenni akarni.

De lássuk a tényeket. Ujevich Zakár, a kernyjájal kerület orsz. képviselőjelöltje május hó 29-én, pünkösd vasárnapján reggeli 6 órakor tudósítónk-kal Zomborból elutazott és előzött:

Ns-Militics felé vett út. A militicsi határnál 20 militicsi lovas és 30 militicsi kocsit, továbbá 10 kernyai lovas és 25 kernyai kocsit volt; a kocsik telve és telve voltak militicsi és kernyajai választó polgárokkal, a kiknek névben Kórmény Gyula a ns-militicsiek elnöke rövid szavakban áldoztala a szeretett képviselőjelölt. A bevonulás Militicsre impozáns volt. A képviselő-jelölt ur Pál Antal ns-militicsi földbirtokos s a kernyai választó kerület elnökehez szállt.

Midőn a képviselőjelölt ur a faluba érkezett, moszardurrogatás fogadta s valahányszor beszéde közben éljenzés hallatszott, annyiszor moszaroztak. Pál Antal a községháza áttellenébe vonult a menet, a hol emelvény rogtatózotott. Ott a jelölt ur elmondta programját magyar nyelven, rövid kivonathban — melyet idő-iktatni annál kevésbbé tartunk szükségesnek, mert az felerészben lapunk máj számában, felerészben pedig lapunk máj számában, tehát lapunkban egész terjedelmében közöltett. Midőn a jelölt ur az emelvényre lépett, harsány éljenzés és valóságos virágzópor fogadta és nem számít meg addig, míg a szeretett képviselőjelölt a mintegy 600 főre menő nagyobhára választó polgárság előtt beszélni nem kezdett.

Mindenek előtt köszönetét fejezi ki — nyomd a jelölt — azért, hogy ily nagy számban megjelenieni sziveskedtek, és egyttal azt hiszi, hogy — mintán a választók már kezük közt van program-nyilatkozata, tehát nem akarja a választók figyelmét nagyon igénybe venni és csak kivonatosan mondja azt el főbb vonásában, kiemelve a fontosabb pontokat.

Ez közllyeljesléssel fogadtatván, program-beszédét folytonos éljenzések, helyeslések közt mondta el. Beszéde végeztével harsány éljenzés tört ki mely mindig újból és újból ismétlődött és szólni nem akart. — Utána Pál Antal intézett a választókhoz hazafüli érzelmetűl tett beszédet, mely sajnálatát fejezte ki az ország rossz sorsa felől és buzdította a választókat, hogy ne hagyják magokat eltántorítani holmiféle szolgábról, alsipáni, fősipáni etc. hivatalos közegetűl; ők hiába ijesztetik és félemlítik a választó polgárokat; minden polgárnak szabadságában áll saját nézetét és elvét érvényesíteni. Végül pedig üti a jelöltet. Szólni nem akaró éljenzés hangzottak és a jelölt ur kíséretével Csonoplyának vett útját.

Csonoply határához érkezve, mintegy 20 lovas és 40 kocsit jött előlnk, melyekön ültek viharos éljenzéssel fogadták a jelölt urt. A községháza elé hajtottunk, ahol a jegyző eléggé jolyalisan viselte magát; mintán tudvalevő dolog, hogy három év előtt Németh Bertalan előtt a községházát bezárták. — Ambár a dűhöt, mint a kecsanya így rozketelt és annyiféle színt lett, a mennit csak képzeli lehet, mégis tettelet mosllyal és szülnet barátsággal meg nagy korgyelmen asztalt is bocsátott a jelölt ur rendelkezésére, hogy arról program-beszédjét elmondja.

A községháza előtt ott volt a falu apraja és nagyja, a tömeget 1000 főnyire bírtan teltetni. A képviselőjelölt megkezdtekor szólni nem akaró éljenzéssel fogadták, a ki beszédét előbb magyar, majd német nyelven gyakori helyeslés és éljenzés közt mondotta el. Beszéde végeztével útját Kernyjára felé vette. A már eddig is nagy számu lovashoz és kocsikhoz még számos esalatozott, — úgy, hogy a lovasok száma már 60, — a kocsiké pedig 150 volt és ezzel vonultunk be Kernyjára, és a községházához hajtottunk.

Kernyjára egy kissé korán érkezünk, a mise még tartott, tehát várnunk kellett, míg a polgárok onnan kijöttek. — Nem tudjuk, minek rendelt a főszelgábró ur ki zsandárokat Kernyjára, csak nem képzette, hogy forradalmat csinál a balpárt; szinte nevesítéses volt az. — Kijöven a polgárság a templomból, mind ott maradt a községháza előtt, — és meglátván a mintegy 1500 főnyi tömeget szeretett képviselőjelöltjüket, viharos éljenzésbe tört ki.

A jelölt ur szép, fogékony német nyelven mondotta el program-beszédét, felvilágosítva a polgárokat arról, hogy milyen rossz gazdálkodást vitt véghez ez a kormány, példákallá illusztrálta. A német ajkú polgárság egészen elesodálkozott azon, hogy a képviselőjelölt ur ily szöpen és folyékonyan beszél németül, és többször élénk helyeslések és hosszas éljenzések szakítottak meg beszédét. Beszéde végeztével hosszas éljenzés hangzott fel, és mi siettünk, hogy utunkat **Szivacz** felé folytassuk.

Már majdnem Kernyjára alatt várt a szeretett jelölt urra egy 30 tagból álló lovas banderim, és legalább 80 kocsit.

— A szivaczi névben Zimmermann Henrik, tekintélyes gazda áldoztala a képviselőjelölt urt, határlan örömeinek adva kifejezést és megköszönve szíves fáradozását. A jelölt ur meglovpe a nagyszerű fogadtatás által, örömetűl szível mondott köszönetet a nem remélt fogadtatásért, — a menet megindult. — A militicsiek, csoponyiak, kernyajai is velünk jöttek Szivaczra, úgy, hogy nagy számu lovas banderimmal és beláthatlan hosszú kecsis-sorral vonultunk be Szivaczra, a hol tarackfélések jeleztek örök-zünetet, melyek egész ott tartozkodásunk alatt durrogtak.

Valóban első napi tunkú befeljezése volt a szivaczi. Az egész falu népe várt bennünket az újszivaczi községházánál, ahol a beláthatlan hosszú kecsisor valahogy helyhez jutott. A hallgató-ság az egész fűteztát vette igénybe, oly nagy számú volt. A jelölt ur először magyar, majd német nyelven mondta itt-ott változatva program-beszédét és beszéde oly nagy s lejhatalan hatást keltett, a melyet csak képzeli lehet. Szerb beszédét **O-Szivaczon** mondta el, a havá egész Új-Szivacz és a többi fentebbi kíséretűk is átment. Azonban, tekintve azt, hogy a program-beszéd megtartása d. ur. 3 órára volt kiűtve, s midőn mi O-Szivaczra értünk, csak 1 óra előt ottan volt, és végül tekintve azt, hogy az ő-szivacziak közül sokan hiányoztak, a beszédet ekkor jelölt ur nem tartotta meg, hanem d. ur. 3 órára halasztotta.

A nép azonban már d. ur. 2 órakor kezdett csoportosulni O-Szivacz községháza előtt és mire a jelölt ur kíséretével oda ért, a polgárság oly nagy számban volt jelen, hogy alig lehetett bejutniuk a községházába. Néhány percz múlva megkezdte a jelölt szerb nyelven programját elmondani; de alig beszélt pár szót, már is meghódította magának az egész polgárságot. Egyszerű zsi-viók hangzottak fel minduntalan, és annyira átértete a polgárság a jelölt ur beszédjét, hogy az öregbkek közül nem egy fakadt könyre.

Oly hűvel, oly őnzetlen odaadással beszélt a jelölt ur, hogy a szerb választó polgárok, — a kiket a kormánypárt jelöltje bizto-magának tart — mindig tovább és tovább akarták hallani; annyira meggyőződtek a jelölt ur beszédének való voltáról, hogy mintegy önkénytelenül kiűrt belőlük a „zsi-viózás.”

Beszéde közben valami két félbértel, jöllakott suhane hábor-gatta folytonosan, azonban a józan polgárság már maga sem tűrhette tovább ott és elküldték onnan őket, s így a jelölt ur mindvégig lelkesítve, buzdítva és meggyőzve a választókat, hábor-rihatlanul beszélhetett tovább. Szerb beszédét szólni nem akaró „zsi-viózás” közeptette befeljezött, a jelenlévő németajkú polgárság nem német nyelven is elmondta program-beszédét, mely szintén nagy hatást keltett.

Hanem a mi ezután következett, azt már igazán nem hittem volna. A jelölt ur befeljezött beszédét, mindkét Szivacz apraja-nagyja által kíséretve duldnán 1/2 órától egész újjal 11 óráig kénytelen volt a lelkes polgárság kívánságának eleget tenni, és

vele legalább 50 háza elmenni, ahol mindenhol a legmagyarosabb vezetékűeket fogadtattam.

Tehát Szivaeon, legalább az elzeleki választó polgárok közt — a kiknek száma pedig még egyszer annyi, mint a kormány-pártiaké — fordított világ van. Ott a helyett, hogy a képviselő-jelölt traktálta meg a választókat, a választók traktálták meg a képviselőjelöltet. Ebből is látszik, mennyire kívánják a kormány-párti paprikást és a kormány-párti forinotokat. Ugyanis a kormány-párt jelöltje bármilyen paprikást traktálta meg a választó polgárokat és a forinotokat hagyott az asztalon; azért is úgy gúnnyolták a kormány-pártot „szívó paprikás” és „szívó forinot”; éjjen a forintos, éjjen a paprikás párt.

Tehát hogy visszatérjek régi tárgyamba, mint fenn mondtam, vezettek bennünket egy házból a másikba. Logóelőször a szivaei függetlenségi párt előkéhez Huber Henrik úrhoz vezetett maga a házi gazda, a kinek villához hasonló szép nyári lakása van. Mindjárt hozatott fél üveges köbányai sörst, és felkösönzött a a jelölt urat.

Jelölt ur megköszönvén a felkösönzést, viszont a házigazdára köszöntötte poharát és a szives vendéglátásra. Mi tovább mentünk sok sok helyre, de bizony a házigazdák nevei közül kevés maradt emlékezetben. Többek közt egy öreg, szerb polgárhoz, neve Bellin Milos. Miféle a jelölt ur szobájába lépett a meghatározástól nem jutott szóhoz, és hosszan gúrdolt le a könnyeseppok szemből, míg végre nagy nehezen szóhoz jutott, és hálfaladt az asztalhoz, hogy végre eljött hozzá — mint ő maga kifejezte — az „igazság”. De minek írjam le mindazon elhoz hasonló jelöneteket, nem volna elég két melléklet sem a Z, és V.-éhez, ha ama igazán meglát és lelkes jelöneteket mind leírnam. Elég az hozzá, amint kijöttünk egy házból, már a másik háznál kitértük a kapukat; mindent akartak beszélni hallani a szeretett képviselőjelöltet és igazán legnagyobb esodlakozásunkra a jelölt ur kifogyhatatlan volt az elmes életről. A tőmes mindinkább szaporodott. — és zeneszó és ének mellett folytonosan élette Vujevich Zakár, és grinyosan a kormány-párt jelöltjét „éjjen a paprikás”, „éjjen a i forintos”, „szívó paprikás” stb. elhoz hasonló kifejezésekkel. Éjjen 9 órákor eljutottunk az egyik Zimmermannhoz, — a havó nagy által választó polgár által kísértetnek. Oda jötték közül többben e szerbek közül, és hoztak magukkal egy élelmes polgár ember által kifagazott Szecshényi torokpet, reverandában, püspöksüveggel a fején, és ott énekeltek szerbül, melynek tartalma körül-belül az volt: hogy mit tesz három év alatt semmit. — azaz egyet megis tett, hogy mindene „igen” mondott. Innen elátvozza, végre eljutottunk Zimmermann Henrik derék polgár-emberhez, a ki az egész társaságot megvendégelte jó friss vassorával. Tehát csak éjjen 11 órákor jutottunk ahhoz, hogy valamit együnk. — és 12 óráig vég bangalában együtt maradt az egész társaság, éltve mindenekelőtt szeretett képviselőjelöltet, azután a szivaei házigazdát, Pál Antal stb. stb. 12 óra éjfelkor elvált az egész társaság, hogy nyugodni menjen, másnap kora reggel a hátralevő községkébe folytatssa útját.

Igy történtek el az időt Szivaeon, kellemes emléket hozván onnan magunkkal, és mint láthatunk, amél kellemesebb emléket hagyván Szivaeon a polgárság körében és úgy hiszünk, hogy nines ember Szivaeon. — a ki legalább benségre ne érezne, — és kívánna azt, miszerint a kernyájai kerületnek Vujevich legyen a képviselője.

Másnap reggel, — azaz péntek másodnapján, kora reggel gyülekezett Zimmermann Henrik derék polgár házában, hogy onnan Bajsa felé útnak induljunk. Mintegy 25 koesi és 16 lovas kísért el bennünket Szivaeórról Bajsa és Moroviezákig, — a honnan aztán a szivaeiakt visszamentek.

Bajsa község felé közeledve már azt hitük, hogy ott nem hallgatta meg a jelöltet senki sem, a mi nem is lett volna esoda, mivel egyetlen egy ember sem ismerte a jelöltet. Azonban mily kellemesen esodlottunk, midén a kis Bajsa község határára egyszerre lovasbänderium vágat elénk s utána 15 koesi jön és a rajta elő választó polgárok lelkesen éljenzik a jelölt urat. A községbe érve, a községhezához hajtottunk, és az úgyvezetőt keresztül, legalább is 200 polgár jelenlétében megtartotta jelölt ur előbb magyar, — azután szlovén nyelven programbeszédét. A hallgatóság egészen el volt ragadtva a beszédét által és minduntalan lehetett hallani afféle közbekiáltásokat: „ez mondja meg ám az igazat”, „meg ilyen igazat soha sem hallottunk”, ilyen ember kell nekünk”, stb. Haraszti éljenek és zsviók hangzottak fel, midén a jelölt ur beszédjét befejezte és a község legnagyobb része kocsikraült, és jött velünk, valamint a szivaeiakt zenekíséret és 10 zászlóval **Morovieza** felé.

Hogy írjam le a morovieiakt fogadtatását? Azt méltóan leírni nagyon nehéz. Úgy imponáz fogadtatást, oly sok lelkesedést még ha O Felsője maga jött volna, még akkor sem rendezhető volna különbé.

Nem hitünk szemünknek. Már a távoli zaj hirdette, hogy itt valami nagy dolgot történik.

Egyszerre csak sírni néptömöget látunk. Mindinkább közeledve látunk, mint roham élénk a 200 koesi és 200 koesiből álló küldetésig. Igazán, 60 lovas, és 60 koesi, telve kocsikként 6-8 polgárral, a kik a jelölt urat oly éljenzéssel fogadták a moroviei határnál, hogy olyat még nem látunk. A morovieiak nevében Mang, egyike Morovieza fogzadagabb polgárainak idözölte a várva-várt képviselő-jelöltet, mint a kiro Morovieza polgárai közül alig 10-15-öt kivéve mindenki szavazni fog. A jelölt ur a meghatározástól még szóhoz jutni: ilyen fogadtatásról még nem is álmodott.

Jól tudta, hogy Morovieza polgársága Magyarországon pártlan, azonban ilyen fényes fogadtatásra nem volt elkészülve. Azért tehát néhét szóból jött köszönést mondott. Tartós éljenzéssel fogadták ezt a rövid beszédet is, mert már koesin élve Morovieza felé haj-tattunk.

Beláthatlan kocsisor között indultunk utnak. A 200 moroviei koesi körül legalább fele fel volt lovozva, mi több, még a lovasok is észlelt birtokot kezébe. Egy élelmes legény azt mondta: hogy a kocsisorok egyik vége Bajsa van, a másik meg Morovieza. Bizony ez előbb találós volt. Az egész sor a Kossuth-módt énekelte a morovieiak. Utközben elmondták egyénnyában, hogy mily hatást keltett Vujevich Zakár program-nyilatkozata Moroviezán.

Összefoglaló a esodlakok és felolvasók, azonban egy soha sem volt képes végig olvasni, mivel elzárkózott és sírni kezdett, és félbe kellett az olvasást hagnia. Elmondták, hogy a képviselőjelölt ur program-nyilatkozata oly hatást keltett, hogy már alig tudták elvirni eljöveteit.

Midén O-Morovieza községéhez körül-belül $\frac{1}{2}$ órányira voltunk, akkor több fetir elévte a községbe a hird hogy közeledünk. Mi csakhamar hallottuk már messziről a tarak durrogatás és mosdolásveletek és elközelítették hogy mily örömteli hangulat uralkodik a községben. A községbe érve a házak előtt mindnyájan eljövöttek az asszonyok úgy, mint a férfiak egyaránt. Ez alatt folytonos éljenek, a Kossuth-módt éneklése, tarakdurrogatás közt elertünk a községhezához, a hol egy gyönyörű szép koszorút nyújtottak át a jelölt urnak, szallagat, melyben ez a felirat van: „Éljen Vujevich Zakár!”

A községhezához előtt ember ember hátán állott, és nem mondok sokat, ha azt állítom, hogy ott volt 300 ember.

A jelölt ur először megköszönvén a polgárságnak azt, hogy

oly szép számban megjelentek, felkéri őket, hogy program-beszédét meghallgassák. Programbeszédét mely figyelemmel hallgatták végig, és minduntalan ki-kürtö az éljenzés, és a helyeslítés. Beszédé végeztével pedig szólni nem akará éljenzés hang-zott fel.

Utána Pál Antal kerületi elnök ex abrupto oly jeles és eszméletű gazdag beszédet tartott, mely beillenek akármelyik szép országgyűlési beszéd keretébe. Esztelle, hogy hazánk mily nyomorult állapotba jutott; feltárta hazánk szomorú pénzügyi helyzetét; elősen megbíralt a rossz közigazgatást, végül arra figyelmeztette a választókat, hogy ne személyre, hanem előre szavazzanak. Ezen jeles beszédét is élénk helyesléssel és éljenzéssel fogadták.

A beszédet elmondása után a morovieiakt kocsira ültek és elmentünk **Pacsérára**.

Pacsér határnál a morovieiakt hasonló fogadtatásban részesült a jelölt ur, 60 koesi és 40 lovas várt a határnál és a pacséri nevében Mészáros Antal pacséri földbírtokos idözölte a jelölt urat, a ki megköszönte a szives fogadtatást, és a községhezához hajtottak.

A bonovlás remek volt. A morovieiakt és pacsériakt együttesen beláthatlan kocsisor és megszámlálhatatlan lovassal jöttek. A községhezához tömörked nagy nép várta a jelöltet, a kit a községhezához léptek viharos éljenzéssel és „szívó”-fogadtak. Először magyar nyelven, majd szerbül mondta programbeszédét melyet az éljenek és zsviók minduntalan megszakítottak és beszédé végeztével hosszasan megjelénztek.

Ehőre Pacsérban maradtunk, hol ebéd alatt is csak úgy ösözölt a nép látni: szeretett jelöltjét, míg 2 órákor mintegy 60 pacséri koesi és lovas által kísértette a jelölt ur útját az utolsó állomásnak, Bajsoknak vége. — Utközben esokrokat dobtak a jelölt urnak Pacsér esinos kocsiszonyai, a kiknek a jelölt ur impozáns alakja, ép úgy mint a többi községek mindkét nembeli lakosságában nagyon imponált, és aki bátoróság és nyajas modorával a hallgatóságot a szó teljes értelmében loblilneselte.

Hogy **Bajsonon** miként áll Vujevich Zakár ügye, azt bizony előre sejtteni sem lehetett, miután tudvalevő, hogy Bajmok jegyzőjét. Rédei felgúszgúzték, hogy a népet felvezessék és a kormány jelöltjére szavazzassák. Csak hogy a nép felvilágosodott és azt mondták, míg Rédei Bajmokról végleg el nem mozdítják, addig nem hisznek abban, hogy el lesz mozdítva; mert ez csak kortofogás akar lenni, hogy a választás ideje alatt fel lesz függesztve, és mikor a választás megvolt, akkor a nyakukra szózzák ismét: így beszélj ezt a nép.

Ezen kis megjegyzés után megírhatjuk, hogy a bajmoki fogadtatás is minden reményen felül sikerült.

A határnál 50 koesi és 30 lovas fogadta a jelölt urat és a választók nevében Guhanyiez H. választó polgár idözölte a jelölt urat, a ki többek közt mindjárt tudtukra adta, hogy Vujevich Zakár ügye nagyon jól áll Bajmonon, ami nagyon örvendetes tudomású esett.

A községhezához előtt óriási közönség várta a jelöltet és oda-érkeztek lelkesen megjelénztek. Programbeszédjét magyar, bunyeviez és német nyelven gyakori éljenzés és helyeslés közt elmondván, szinte látni lehetett a szegény népen, hogy öt mint valami megszabadítottjuk fogadták. Beszédét lelkesen és hosszasan megjelénztek.

Atána Pál Antal ur intézést még néhány őszinte és buzgódtó szót a választókhöz, felvilágosítván őket arról, hogy nem kell nekik senkiktől se félnők, hogy ne hallgassanak az ámitásokra. Beszédét gyakori helyesléssel és éljenzéssel fogadták.

A faluból a koesin és lovon élénk jöttek elkísértek az u. n. Tolvajosi-esőrdűg, a hol a képviselőjelölt ur besúrt vevén a lelkes választó polgároktól, Militiens keresztül házfalé vette útját.

Azonban Militiens alatt újból meglepetés várt rá. Mintegy 20 koesin jöttek élbe lelkes választó és Militiens elkísérték.

Tehát ez volt diadalutja Vujevich Zakár urnak olyan diadal-utja, melyre gondolni nagy bátorság kellett volna; az idő is nagy szerű volt.

És ha azt vesszük tekintetbe, hogy a kerület csak szombaton értesült arról, hogy Vujevich Zakár képviselőjelölt ur már régebb óta jött el, hogy Vujevich Zakárba érkezik, akkor a diadalszerű nagobb.

Tekintve továbbá, hogy a hivatalos korteskedés már hónapok óta foly, szinte esodlatosnak tűnik fel, hogy így remek és imponáz fogadtatásban részesült.

Vujevich Zakár ur hétfőn este érkezett haza Zomborba. És harazte ismét újabb kellemes meglepetés éri őt, alig áll íthón $\frac{1}{2}$ órára, jó egy expresszlevél Kularól, mely körülbelül így hangzik:

„A kulai kerületi függetlenségi párt egyhangu-lag Vujevich Zakár urat jelölte ki a kerület függetlenségi és 48-as párti képviselő jelöltjéül, és kéri, hogy azt elfogadján sziveskedjék.”

Mi tehát referendának ekkép úgy fejezhetjük be: „Éljen Vujevich Zakár, a kernyájai és kulai kerületek független 48-as párti orsz. képviselőjelöltje!”

A gyorsposta.

Tudte veletek, zajos ifjuságom emlékei! . . . monologizált Feldei Ernő fiatal ügyvéd vázei utcazi lakásán. . . egy halom illatos levelet, rózsaszín szallaggal átfónt hajfirtókat, egy sereg vizit-kártya- és kabinet-fényképet, féklyvet, legyzödarábot, hervadt rózsákat dobált a kandalló lángjai közé. Vagy félóraig tartott a munka, s mikor az utolsó levél is elhamvadt, Jenő úr mely sóhajjal folytatta a monologot.

Készen volnék! . . . És most, hogy viharos multam minden nyomát megsemmisíttettem kékűjék az élet azzal, hogy jöjjünk tisztába a helyzettel. Még ma, — most mindjárt nyilatkozni fogok az anygali Mathildának, érzem, hogy nélkülük nem élhetek. Megyek, meg kell tudnom szeret-e, akare-imádott, kis feleségem lenni.

Jenő tíz perc múlva egy emelettel lejjeb, Margiték lakásán előszobájában kérdezte a szobalánytól: Itthon találom Margit kocsiszonyt?

Igen, egyedül van, ő nagyszájúknak ninesenek honn.

Itthon van, egyedül van, a szerenese velem van, gondolta Jenő és benyitott a kedves kis terembe, ahol ő már három hónap óta szivesen látott vendég.

Az anygali Margit a pamlogonült, olvasott, s szívesen nyujtotta kis kezét az érkező felé, aki otthonos telepedett fel, vele szemben egy alacsony támlásszékre. Néhány, kölesónos zavarban váltott szó után Jenő hirtelen elhatározással megragadta Margit kis kezét, Margit, én szeretem őnt!

Kérem, Jenő, ne beszéljen így . . . ne most . . . beszéljünk másról.

Tehát őn nem hisz nekem, Margit? . . . Nem hiszi, hogy

a három hónap óta, mióta ismerem, más ember vagyok, mint voltam? S azt kívánja, hogy ne beszéljék szerelenről, fojtsam el szivemben azt a hangot, mely azt sugja, hogy tárjam föl szivemet előtte, hogy adjam tudtára szóval azt, a mit régen ki kellett olvasnia szememből, hogy szeretem, hogy meghalok érte?

Még egyszer kérem, ne beszéljünk most erről. De beszéljünk! Meg kell tudnom sorsomat, — mely az ön választásától függ.

De hogyan válaszoljak én önnek a kérdésre, mikor szemé-lyesen csak rövid három hó óta, — de hirtől, mások után mint nagyon lobbanékony embert, mint szép számú kalandok hőst is ismerem. Hogyan válaszoljak én önnek, mikor nem lehetek biztos abban, hogy vajjon egy félórával előzzét nem ugyauazon szavakat intézte-e valakinek, akit én nem ismerek?

Nem lehetek-e ezért a foltvérsért, Margit, Azt mondták önnek, hogy lobbanékony vagyok, az igaz. Teljes életemben hamar tudtam hevülni a szerelemre, az is igaz, hogy voltak rövid ideig tartó viszonyaim, kalandjaim — melyik fiatal embernek ne lennének? — de a szerelemlől, eddig nem gondolkoztam soha, igaz szerelmet eddig szivemben nem éreztem soha. De mióta önt ismerem, tudom mi a szerelem. Széjjel léptem minden viszonyom szólat, kiirtottam szivemből a könnyelmű, léha érzelmeket, s azóta az ön anygali arca tölti be szivemet, mosolya élőt, pillantása megremegtett, kezsoriatása forrongásba hozza véretem, s érzem, ha élöz magától, ha megfoszt ezektől: életemtől foszt meg. Esküszöm, Margit, hogy mióta ismerem, meghaltam mások számára, s ha esküm után képesnek hisz arra, hogy önt egy hosszú életem át boldogítsam, ha nem esadlótam a sok apró jellen, a melyekből édes gyönyörrel azt követgettem annyiszor, hogy maga is szeret engem, — ugy esdve kérem, mondja meg most: hisz-e nekem, akar-e nőm lenni? . . . Hiszek . . . akarok . . .

Amint ezekből, a Margit ajkáról halkan elbentet szavakból látható, Jenő szónoklata nem maradt hatás és eredmény nélkül. A gyözelmes így neki is készüldött komolyan, hogy azokra a piros ajkakra hirtelenében egy brilliáns esokot nyujtson, s bizony mondom, hiába való lett volna minden tiltakozás, menten megtö-zsi ezt, ha a szobalány be nem lép e pillanatban.

Egy ezüst tálcáán több levelet hozott, s egyet, Margitnak nyujtott, a többi Jenőnek.

Itt volt a levélrőlő — és átvettem tőle az ügyvéd úr leveleit is. Vigen el az ördög — gondolta magában Jenő, s hogy a a szobalány visszavonult, zselébe készült gyúrni a leveleit, mikor Margit pillantása megakadt a legelső levélen.

Ah, nőírás! . . . kiáltott fel önkénytelenül s rámutatott a borítékra.

Mi megnezte leveleit. Láthatólag zavarba jött, az írást már látta valahol, ismerős volt előtte, de nem jutott eszébe, hogy honnan. Hirtelen elhatározással Margit felé nyujtotta a levelet.

Olvasa el, gyözelmed meg, hogy igazat mondtam, három hónap óta nőnek levelet nem írtam, s ha ez a levél női kézbel ered is, csak szavam igazságát fogja bizonyítani.

Margit pirulva toltá vissza a feléje nyujtott levelet, — nem akarta felbontani.

De most már kérem, kövelem, hogy átvessza, — sürgötto Jenő, s lépve a borítékok ányujtotta a levelet Margitnak.

Néhány gyenge tiltakozás kísérlet után gyözött a női kíváncsiság, Margit átvette a levelet, átfutotta, s aztán — egy halk sikolylyal visszadolva Jenőnek, — zokogva temette arcát a pamlag vánkósába.

Jenő könnyen megmagyarázóhat zavarral vette fel az elha-jított levelet, és bepillantott. A levél Budán kelt és hangzott a következőképen:

„Imádozt Jenőm! A küldött melléit megkaptam, s küldök érte millió pusztit és ölelést. A mint átjősz, természetben fogod megkapni azokat. Tökéletesen el vagyok ragadtva, — megmu-tattam a melléit Tinink, képzelteléd, az irigység majd megette. De hálás is lesz örökre és hű marad hozzád szerető — Miczikéd. U. I. Ebben a pillanatban kaptam újabb leveleket, a melyben azt írod, hogy elutazol hosszabb időre. Fures! Kérek magyarázatot.” Fontebbi.

Jenő e sorok átolvasása után nem tudta, ébren van-e, vagy álmodik. Tökéletesen bambán bámult a levélre, s csak Margit zokogástól földülök hangja ébresztette fel.

Távozók uram! —

De Margit! esküszöm —

Ne esküdjök, nem akarok hallani semmit, az imént is eskü-döt, s meglöptea bizalmamat.

Én nem értem . . .

De én értem, . . . igazuk volt, — a kik önt kaland-hősnek mondták. De én nem leszek hős-nője . . . távozók, — hagy-jon el . . .

Jenő dühösen tekintett a levélre, és — hirtelen felkaszagott.

Margit! ide nézzén!

Margit megütődve, meg-sértődve emelte fel fejét, önkényte-lenül oda nézett, a havó Jenő mutatót: a levél datumára és — lepergő könnyein át áttört piros ajkainak engesztelős mosolya létö-rölte könnyeit, hogy jobban láthasson.

A levél három hónappal az előtt kelt. A budai posta nyilván nem akarta kitenni a Dunán való átkelés bi-zonytalan esélyének, s hátrafelé indította útnak a levelet, a mely így addig utazta körül a világot, míg végre Pestre ért a nélkül, hogy a Dunán át kellett volna szállítani.

Margit kis kezét félig könyözve, félig mosolygva nyujtotta Jenő felé:

Megbocsát Jenő?

Neked szivesen, ezer örömmel, drága Margitom, de a magyar királyi postának, a miért így rámisztelték, soha, de soha megbo-esájtani nem fogok!

Várkonyi.